AARØ VISIONSPLAN

1. INTRODUKTION 04
Introduktion 06
Proces og organisering 08

2. KORTLÆGNING OG ANALYSE 10
Et landskab i forandring 12
Bosætning og turisme går hånd i hånd 17

3. VISION OG UDVIKLINGSPRINCIPPER 24
Vision 26
Udviklingsprincipper 28
Tiltag / Projektniveauer 30

4. INDSATSER OG PROJEKTER 32
Infrastuktur og mobilitet 36
Natur, landskab, kyster og landbrug 46
Bosætning og markedsføring 58
Erhverv og turisme 68
Aarø Havn 74

5. DE FØRSTE SKRIDT 88

Aarø Visionsplan
Aarø Visionsplan er udarbejdet af LABLAND i samarbejde med Aarø Beboerforening og lokale borgere fra Aarø samt Haderslev Kommune. Projektet er gennemført i perioden januar 2022 - oktober 2022.

Projektet er støttet af:
- LAG Småøerne
- Landdistriktspuljen under Bolig og Planstyrelsen
- Den lokale Landdistriktspulje for Haderslev Kommune
- Midler fra borgerbudgettering 2022.

LAG LOKALE AKTIONS GRUPPER
Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne: Europa investerer i landdistrikterne
Haderslev Kommune
lab land

Foto: Haderslev kommune

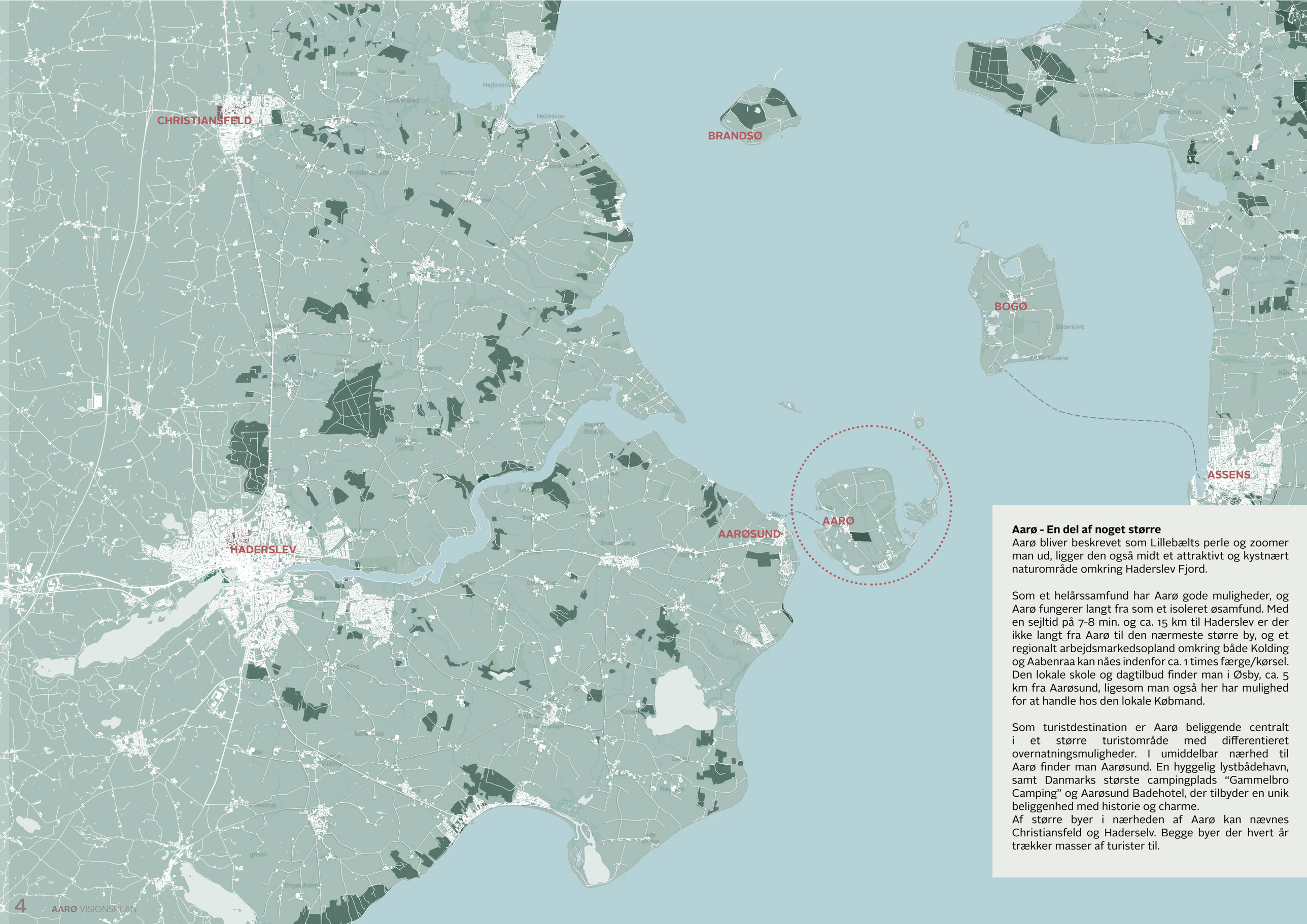

Aarø - En del af noget større
Aarø bliver beskrevet som Lillebælts perle og zoomer man ud, ligger den også midt et attraktivt og kystnært naturområde omkring Haderslev Fjord.

Som et helårssamfund har Aarø gode muligheder, og Aarø fungerer langt fra som et isoleret øsamfund. Med en sejltid på 7-8 min. og ca. 15 km til Haderslev er der ikke langt fra Aarø til den nærmeste større by, og et regionalt arbejdsmarkedsopland omkring både Kolding og Aabenraa kan nåes indenfor ca. 1 times færge/kørsel. Den lokale skole og dagtilbud finder man i Øsby, ca. 5 km fra Aarøsund, ligesom man også her har mulighed for at handle hos den lokale Købmand.

Som turistdestination er Aarø beliggende centralt i et større turistområde med differentieret overnatningsmuligheder. I umiddelbar nærhed til Aarø finder man Aarøsund. En hyggelig lystbådehavn, samt Danmarks største campingplads "Gammelbro Camping" og Aarøsund Badehotel, der tilbyder en unik beliggenhed med historie og charme.
Af større byer i nærheden af Aarø kan nævnes Christiansfeld og Haderselv. Begge byer der hvert år trækker masser af turister til.

1

“HER VIL VI NOGET”
INTRODUKTION

Hvad tænker beboerne på Aarø selv om deres ø? I hvilken retning skal øen udvikle sig? Hvad er grundstenene, der skal bygges videre på? Dette har været udgangspunktet for arbejdet med denne visionsplan.
”Os der bor på Aarø, vi vil noget med øen. Og med hinanden”. Sådan blev det formuleret til et borgermøde, hvor det blev drøftet hvilke målgrupper, der skulle være fokus på i forhold til den fremtidige bosætning på Aarø. På Aarø er der en lang tradition for at håndtere udfordringerne lokalt og handle aktivt for at bevare og udvikle lokalsamfundet. Dette har stor betydning for hvad Aarø er for et samfund i dag. På Aarø bliver man mødt af energi, entusiasme, idérigdom og et innovativt miljø, der bekræfter at øen har noget at byde på - både i dag og i fremtiden. Det lokale liv og fællesskab, naturen, kulturmiljøet og lokale virksomheder, der engagerer sig i øens udvikling. Alt sammen en del af øens DNA. Et DNA som denne visionsplan vil bygge på.

Introduktion

Aarø har – ligesom mange andre danske småøer - undergået store forandringer. Fra at være en fiskeri- og landbrugs-ø til at være en turistdestination. Øens levevilkår har således ændret sig og fra at have mistet flere funktioner som skole og købmand, er der nu fokus på at skabe gode rammer for både turisme og bosætning. Og den positive udvikling er allerede i gang.

Med en visionsplan for Aarø 2032 skal der bygges videre på de gode takter og det fundament, der blev lagt med den første visionsplan i 2006. For selvom den første visionsplan stort set er realiseret, er der stadigvæk en masse at tage fat på. Nye bæredygtige tendenser indenfor ø-turismen og bosætningen ser dagens lys, og det stiller nye krav til øboerne og deres arbejde med ø-udvikling. Flere danskere ønsker at flytte ud til de danske småøer, naturen og bæredygtighed er i fokus og selvstændige erhvervsdrivende søger nye forretningseventyr. Lystsejlere søger havneplads, og vandsport hitter som aldrig før. Der er nok at tage fat på.
En samlet visionsplan for Aarø er en unik mulighed for at sætte fokus på de områder, som øen ønsker skal udvikle sig, og prioritere indsatserne.

Igennem processen med tilblivelsen af visionsplanen har arbejdsgrupperne sammen med Haderslev Kommune og rådgivere fra LABLAND haft fokus på at udvikle og iværksætte projekter, der tager afsæt i det, der er det helt særlige for Aarø.

Det gælder arbejdsgruppen **NATUR, LANDSKAB, KYSTER OG LANDBRUG,** hvor fokus er på at styrke tilgængeligheden og oplevelserne ude i naturen.

Arbejdsgruppen for **BOSÆTNING OG MARKEDSFØRING** er optaget af at skabe synlighed omkring det fantastiske hverdagsliv Aarø tilbyder nye beboere, og samtidig skal det gøres nemmere og muligt for endnu flere at flytte til Aarø.

Arbejdsgruppen for **INFRASTRUKTUR OG MOBILITET** arbejder på at skabe gode rammer for at komme til og fra øen, bl.a. med fokus på den bæredygtige mobilitet.

En styrket **TURISME OG ERHVERV** på Aarø er udgangspunkt for en arbejdsgruppe, der ønsker at skabe bedre mulighed for overnatning på øen.

AARØ HAVN har potentiale til at samle hele øens identitet i ét stærkt udgangspunkt og arbejdsgruppen for Aarø Havn har haft fokus på at udvikle nye tiltag og aktiviteter der, forud for selve havneudvidelsen, kan igangsættes.

Med visionsplanen sættes en klar retning for udviklingen af øen. En borgerdrevet vision der, som et stærkt fundament, skal danne grundlag for fremtidige tiltag på øen. I løbet af efteråret 2022 er der opstart på en strategisk fysisk udviklingsplan for Aarø, hvor udvalgte tiltag fra visionsplanen konkretiseres og videreudvikles. Og arbejdsgrupperne ligger ikke på den lade side. De første midler til realiseringen af prøveboliger er allerede fundet og endnu flere ansøgt. Det tegner godt for fremtiden på Aarø!

Formålet med visionsplanen er:

- **At planen udstikker en langsigtet og fælles retning for udviklingen af Aarø.**
- **At der skabes grundlag for fremtidige handlinger, der tilsammen understøtter visionen for udviklingen af Aarø.**
- **At processen og planen inspirerer og mobiliserer lokale kræfter til i fællesskab at løfte en frivillig opgave.**
- **At visionsplanen er bredt lokalforankret og afspejler lokalsamfundets ønsker og idéer for den fremtidige udvikling.**

Proces og organisering

Arbejdsgrupper
Udviklingen af visionsplanen er forløbet fra oktober 2021 til september 2022. Undervejs i processen har 5 arbejdsgrupper arbejdet med at sætte ord på de særlige kvaliteter og potentialer, der kendetegner Aarø samt en udvikling af de konkrete projekter, som de ønskede at arbejde med.
Undervejs i processen har der, ud over de fælles arbejdsmøder med arbejdsgrupperne, også været "hjemmeopgaver", hvor de forskellige arbejdsgrupper har afholdt møder og udviklet på projekterne.

Spørgeskema
Som en del af processen er der også blevet sendt spørgeskema ud til øen via e-Boks og 69 beboere (både fastboende og fritidsbeboere) udfyldte spørgeskemaet. Skemaet gav både en mulighed for at få et indblik i, hvordan de lokale oplevede Aarø i dag samt ønsker til fremtidige tiltag. For hvert spørgsmål var der mulighed for at komme med yderligere kommentarer og derfor blev der også indsamlet en række ideer og input til det videre arbejde.

Styregruppen
Ud over møder med arbejdsgrupperne har der være nedsat en styregruppe med repræsentanter fra borgerne og erhvervet fra Aarø samt turistaktører og Haderslev Kommune. Der har derudover været en løbende dialog og sparring med landdistriktskoordinator samt en planlægger fra Teknik og Planlægning i Haderslev Kommune.

Styregruppens medlemmer

Jakob Lei - Aarø erhverv og turisme
Else-Marie Mogensen - Aarø beboerne
Bo Hildebrandt - Aarø sommerhuse
Gert Helenius - Haderslev Erhvervsråd
Anders Kristian Sanderbo - Planafdelingen
Bitten Jensen - Landdistrikskoordinator
Svend Aage Hansen - Aarø Beboerforening

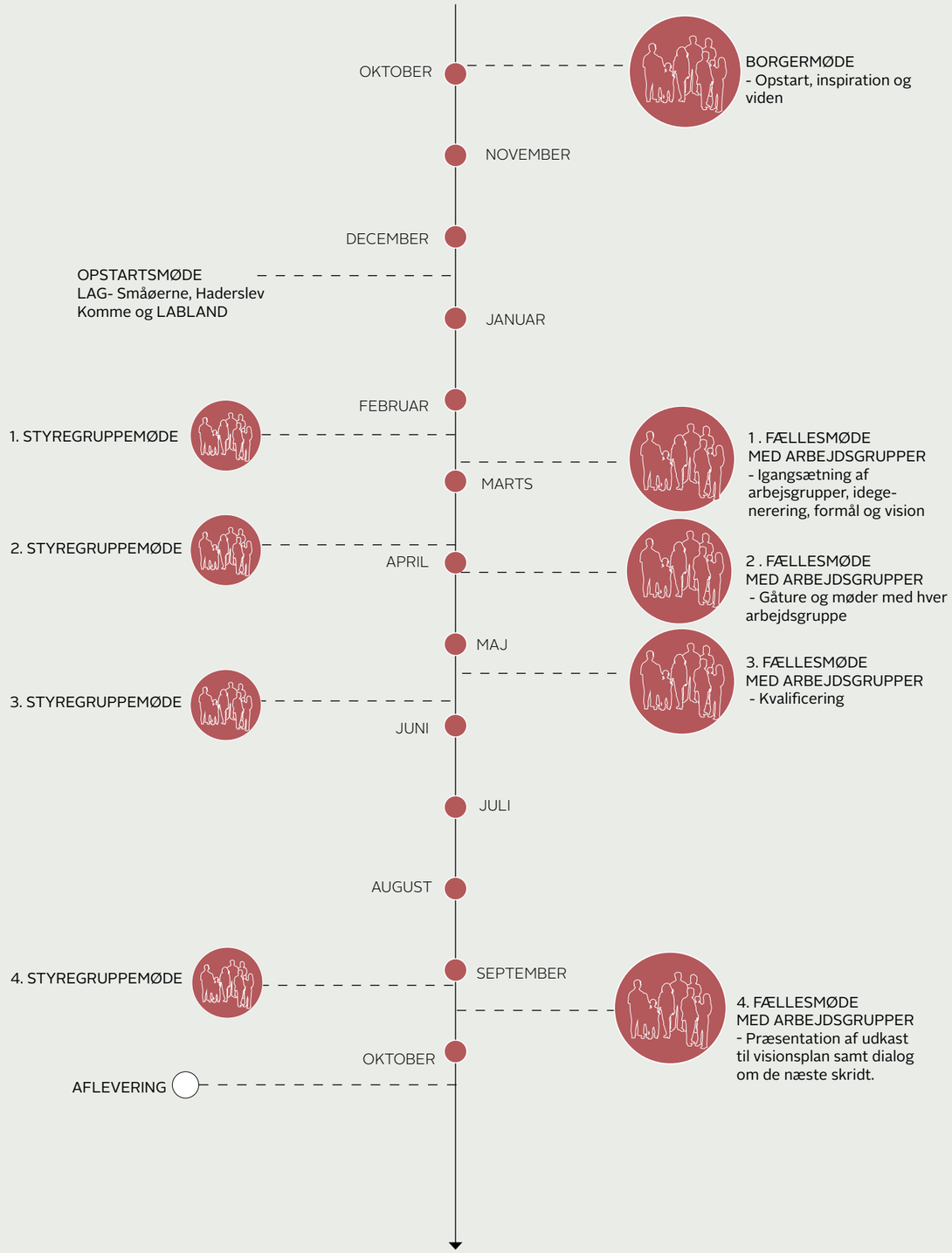

2

EN Ø I FORANDRING
KORTLÆGNING OG ANALYSE

Med en kortlægning og analyse foldes Aarøs stedbundne ressourcer og potentialer ud. Naturen og kulturmiljøet er blandt øens iboende potentialer og danner samtidig et grundlag for udviklingen indenfor bosætning og turisme.
Der kigges både bagud i tid og blikket rettes mod den nutidige situation samt planerne for den fremtidige udvikling. Formålet er at sikre, at Visionsplanen forholder sig til den lokale kontekst og at den udvikling, der skal tegne øen, tager afsæt i tidens tendenser indenfor bosætning og turisme.

22 KM
Kystlængde

5,66 KM2
Areal

138
Fastboende

87
Fritids- og sommerhuse

114
Helårsbebyggelser

60
Bådepladser

Et landskab i forandring

Aarø ligger tæt ved indsejlingen til Haderslev Fjord og ud for byen Aarøsund. Aarø og Aarøsund skilles af det smalle Aarø Sund, der på grund af den stærke strøm, er op til 25 m dybt. Bågø kan ses mod nordøst, og mod øst kan man se Assens på Fyn.

Aarø ligger i et Natura 2000 område, hvilket betyder, at der gælder særlige retningslinjer for området, for derigennem at beskytte arter og naturtyper. Øens bærende landskabstræk kendetegnes ved at Aarø er den flade ø i Lillebælt med det åbne kystlandskab og den visuelle forbindelse til de modsatte kyster langs Jyllands østkyst og Fyns vestkyst. Terrænet på Aarø er generelt fladt, og store dele af øen ligger mellem havoverfladens kote og 3 meters højde. En femtedel af øen består af lavtliggende strandenge, nemlig Aarø Kalv og Store Korsø, der, som et marint forland, er blandt de fineste landskaber af sin art.
Aarø er generelt lavtliggende, hvorfor øen er i stor risiko for oversvømmelse ved havstigning. Grundet stærke strømforhold i sundet mod fastlandet, oplever man en del sedimentvandring. Det tærer blandt andet på den smalle, naturlige adskillelse mellem hav og den sydvestlige ferskvandssø.

De landskabelig forhold, der gør Aarø helt unik, er under konstant forandring og sårbare for påvirkning udefra. Det gælder fx. Ådalen og området omkring Store Korsø, der oprindeligt er strandeng med små søer, og bevaringsværdigt naturområde. Oversvømmelse og erosion fra havet er naturlige forstyrrelser på strandengen. Naturlig erosion er en realitet i mange danske kystnære Natura 2000-områder og kystsikring er ikke en mulighed alle steder. Kystsikring er en kulturpåvirkning, der potentielt kan få negative konsekvenser for den naturlige dynamik i områderne og evt. påvirke naturkvaliteten på den lange bane.

Arealanvendelse i fremtiden
Tidligere var øen præget af oversvømmelser, men siden 1886 har der været bygget diger, som er blevet udbygget og forbedret. Fortællingen om digerne er, at det første dige gik tværs over øen. Efter en stormflod i 1872 blev diget forhøjet. Under 1. verdenskrig byggede russiske krigsfanger diget mellem havnen og byen samt det yderste dige på den nordlige del af Aarø - "Russerdiget".
Digerne og dræningen af de våde områder har ændret landskabet over de sidste 100-150 år og øen er i dag karakteriseret ved en stor del åbent lavtliggende dyrket areal. Diget og dræningen giver mulighed for dyrkning af jorden, og det nuværende kulturlandskab bærer derfor præg af disse anlæg og dræningen.

På Aarø skal der kigges nærmere på hvordan arealerne kan forvaltes i fremtiden, så det kan bidrage til en ø hvor naturen både bliver beskyttet og benyttet. En afvikling af landbruget skal blive til en omstilling, og der skal gives plads til nye typer af afgrøder og mere biodiversitet. En genetablering af et større vådområde på Aarø er et godt eksempel på, hvordan der både kan arbejdes med nye arealanvendelser i fremtiden, der både sikrer mere biodiversitet, samt bedre klimasikring og naturoplevelser på Aarø.

> "Genetablering af vådområdet på nordøen kunne blive en særdeles spændende attraktion som vil henvende sig til helt andre turister. (Citat fra spørgeskema)

Kulturmiljø og historie
Aarøs eneste landsby ligger på den vestlige side af øen - tæt på havnen og bag ved diget. Landsbyen består af tæt bebyggede små slyngede stræder, med bl.a. gårde med dertilhørende arbejderboliger samt randbebyggelser af mindre huse.
Centralt i byen finder man Brummers Gård. Gården stammer fra midten af 1800-tallet, hvor den bestod af stuehus og tre stråtækte længer, hvor dele af bygningen er indrettet som café og spisested. I den nordlige del af byen finder man kirken fra 1906, og i den sydlige del af byen ligger øens forsamlingshus, Aarøhus. Selve byen er afgrænset af vejen udenom landsbyen.

Ud over landsbyen er der spredtliggende gårde, en campingplads og to mindre sommerhusområder samt fiskehytter på de lavtliggende engområder ved havnen.
På selve havneområdet finder man et havnekontor, en legeplads, shelters, grillfaciliteter, toilet- og badefaciliteter samt Aarøs Perle, der fungerer som havnegrill, og dermed er havnens eneste spisested i dag.

Øens bebyggelser og de små kulturhistoriske punkter som kirken og Brummers Gård er en del af øens fortælling, og en væsentlig stedbunden ressource.

I det videre arbejde med udviklingen af Aarø er det vigtigt, at der er et særligt blik på de eksisterende kvaliteter og øens karakter. Øen skal værne om sin eksisterende bygningskultur, ikke kun af hensyn til historie og landskab, men også i forhold til de evt. fremtidige byggemuligheder, som den åbner for.

> “Jeg synes det vil være synd at bygge flere boliger på øen. Den gamle romantiske stil vil forsvinde væk i det hvis det bliver nybyggeri. Det charmerende ved øen er at at det er en “tidslomme” hvor der stille og roligt. (Citat fra spørgeskema)

En høj oplevelsesværdi
Landskabet og naturen på Aarø er en væsentlig stedbunden ressource. Aarø er kendt for sit rige fugleliv og blandt geologer for det marine forland, med bl.a. Aarø Kalv. Skal du ud at opleve naturen og landskabet på Aarø, er der gode muligheder for at følge ruter rundt på øen. Oplevelsen af variation hen over øen er vigtig, diget som en unik mulighed for at komme op i højden, ved de flade strandenge og det åbne uforstyrrede land.

Der er yderligere potentiale for at udvikle stiforbindelserne og skabe mindre støttefunktioner på vejen i form af udsigts- og opholdspunkter, der skaber mulighed for at opleve landskabet. Ligeledes kan de kulturhistoriske spor også kan formidles yderligere. Der er brug for kortoversigter, skilte, stier og information om, hvor man kan færdes, hvad man bør se, hvordan man kommer rundt, osv. De besøgende skal ledes trygt og informativt rundt, og det kræver fortsat noget arbejde at nå dertil.

Hensyn og potentialer
En stor del af Aarø ligger indenfor de kystnære og beskyttede arealer. Både strandbeskyttelseslinjen, kystbeskyttelseslinjen, naturbeskyttelsesloven og fortidsmindebeskyttelseslinjen omkring de fredede diger sætter begrænsninger for nyt byggeri og anlæg. På grund af øens lille størrelse og landskabets åbenhed vil selv mindre ændringer kunne påvirke store dele af øen.

Aarø har i foråret 2022 ansøgt om at blive udpeget som fri-ø. Skulle dette lykkes vil det give mulighed for, at øen bliver fritaget for en række lovgivningsmæssige rammer og eksempelvis give mulighed for etablering af attraktive boliger ude i landskabet, erhvervsudvikling eller infrastruktur fx. omkring havnen.

Arbejdsprocessen med visionsplanen har synliggjort, at der er en række initiativer og udviklingsprojekter i gang, der på forskellig vis har til formål at videreudvikle natur- og landskabsoplevelser samt et ønske om nye boliger på Aarø.

Det kan godt lade sig gøre at udvikle og bygge nyt på Aarø, men det kræver en særlig opmærksomhed på landskabets åbenhed, kulturmiljøet og de mange beskyttelsesforhold.

Foto: Haderslev Kommune

FOLKETAL PÅ AARØ

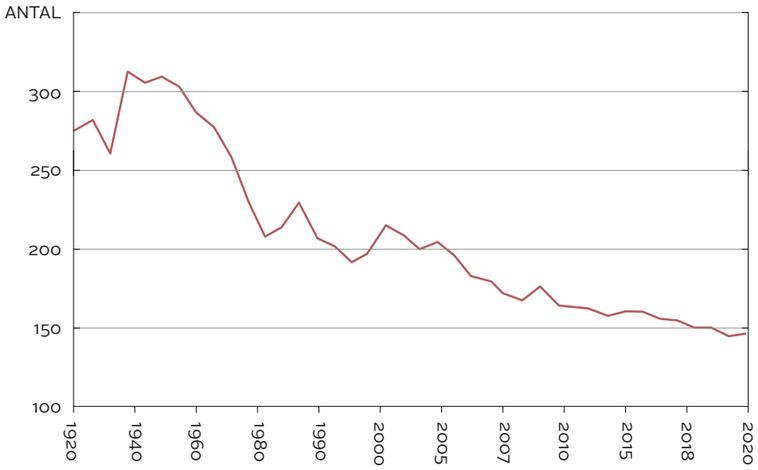

Kilde: Danmarks Statestik

ALDERSFORDELING PÅ AARØ

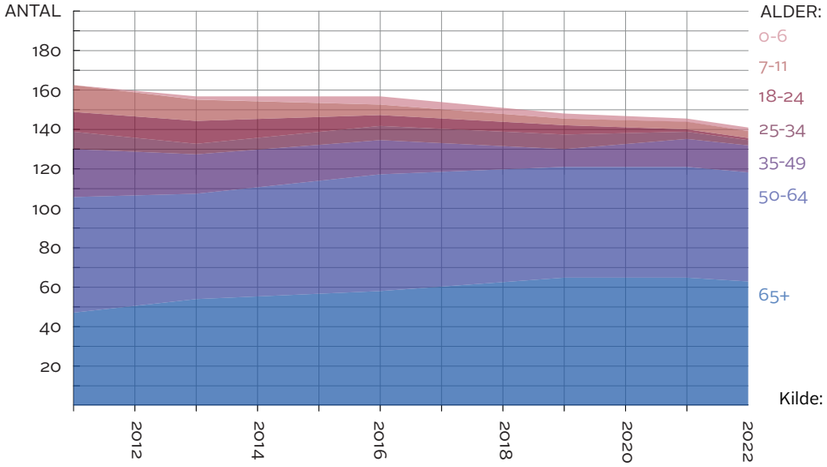

Kilde: Haderslev Kommune

BOSÆTNING PÅ AARØ

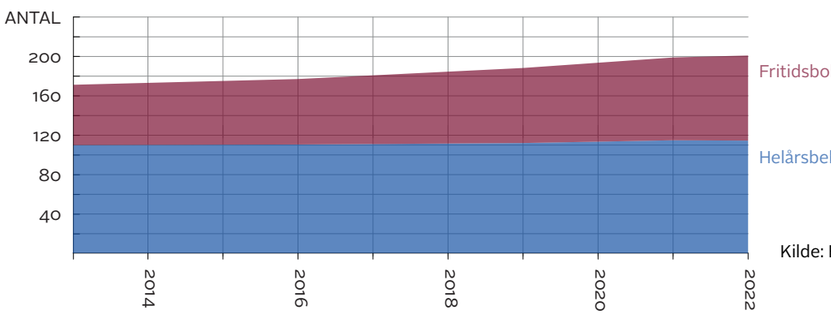

Kilde: Haderslev Kommune

Bosætning og turisme går hånd i hånd

I Haderslev Kommune fremgår bosætning som et dominerende tema i kommunens planstrategi 2019, hvis målsætning er at skabe en attraktiv bosætningskommune med positiv befolkningsudvikling, bl.a. ved at etablere attraktive boliger.
Netop befolkningstallet har på Aarø, i lighed med mange øvrige danske småøer, gennem en årrække været faldende. Et længerevarende fald i antallet af borgere er i sig selv en udfordring, men tallene dækker også over en demografisk forskydning, hvor børnefamilier og unge flytter fra øen, og andelen af ældre borgere stiger. I 2022 er der registreret 138 fastboende på Aarø. Ud af disse er 2 i alderen 0-6 år, 3 er i alderen 7-11 år, 2 er i alderen 18-24 år og 2 er mellem 25-34 år.
Kigger vi på aldersgruppen for dem mellem 50-65 år, er der 54 fastboende, og over 65 år er der 63 fastboende på Aarø.

Aldersgennemsnittet er i løbet af de sidste mange år steget markant i takt med at færre børnefamilier bor på Aarø. Dette er en stor udfordring, hvis Aarø ønsker at blive et levedygtigt helårssamfund.
Udfordringen bekræftes også i spørgeskema-undersøgelsen, som blev gennemført i forbindelse med visionsplanen, hvor en betydelig andel af respondenterne svarede, at Aarø i ringe grad er et sted at bo for unge mennesker. Af begrundelser nævnes blandt andet manglende byggegrunde og færgetider.

> “Den yngre generation bosætter sig ikke på øen, når de er afhængige af færgen. En børnefamilie kan ikke koordinere færgen og fritidsaktiviteter, hvor der er dårlige busforbindelser og arbejde på skæve tidspunkter.
> (Citat fra spørgeskema)

Dykker man ned i spørgeskemaerne, er der dog generelt en høj grad af tilfredshed med livet på Aarø for de eksisterende beboere, både når det kommer til infrastrukturen, adgangen til natur og kultur. Der er dog fra en stor del borgere et ønske om, at der skal skabes flere bomuligheder på Aarø, bl.a. med fokus på flere muligheder for lejeboliger samt nye attraktive udstykninger.

Beboersammensætning og bebyggelser
Hvor der i 2013 var registreret 157 beboere på Aarø, er der sket et fald, da der i dag er registreret 138 beboere (Danmarks Statistik 2022). Kigger vi nærmere på de faktuelle tal, der i takt med at befolkningstallet på Aarø er faldet, er der kun sket en mindre stigning i antallet af helårsbebyggelse. Hvor der i 2013 var 110 helårsbebyggelser på Aarø er der i 2022 114 helårsbebyggelser. Lidt anderledes ser det ud, når man kigger på tallene for fritidsboliger. Her er der sket en større stigning i antallet af fritidsboliger fra 62 i 2013 til 87 i 2022. Denne stigning skyldes primært etableringen af et sommerhusområde, der blev udstykket i 2009. I dag er der opført 12 ud af i alt 20 grunde.
Bosætningsprocenten er således relativ lav – der bor altså færre personer pr. bo-enhed end der gjorde tidligere, hvilket bl.a. kan skyldes at en stor del af de bosiddende på Aarø er pensionister frem for børnefamilier. En af årsagerne til at indbyggertallet er faldet og indbyggerprocenten er relativt lav er, at flere huse er overgået til fritidsbrug. På Aarø er der sjældent boliger og sommerhuse til salg i længere tid, og muligheden for at omdanne helårsbebyggelse til flexboliger betyder, at der i dag er 7 flexboliger registreret på øen.

> “Jeg kan godt være bekymret for at der netop bliver for mange flex bolig herovre, hvis der fremover fortsat skal være muligt at omdanne helårsboliger til flexbolig. Øen kan meget hurtigt blive affolket og det er trist.
> (Citat fra spørgeskema)

Tendensen ses også på andre småøer, hvor flere og flere boliger omdannes til flexboliger. Den positive side af denne udvikling er, at boligerne bliver holdt ved lige, og at der er liv i boligerne, frem for at de står tomme. De mange fritidsborgere bidrager løbende til hverdagslivet på Aarø, og i arbejdet med bosætning er det nærliggende at udviske det skarpe skel mellem borgere og fritidsborgerne. Det er langt hen ad vejen de samme tiltag, der gør det godt at bo på Aarø og at være fritidsborger på øen. Et sted der er godt at bo, er også et sted, der er godt at være gæst.

SKIBSANLØB PÅ AARØ HAVN

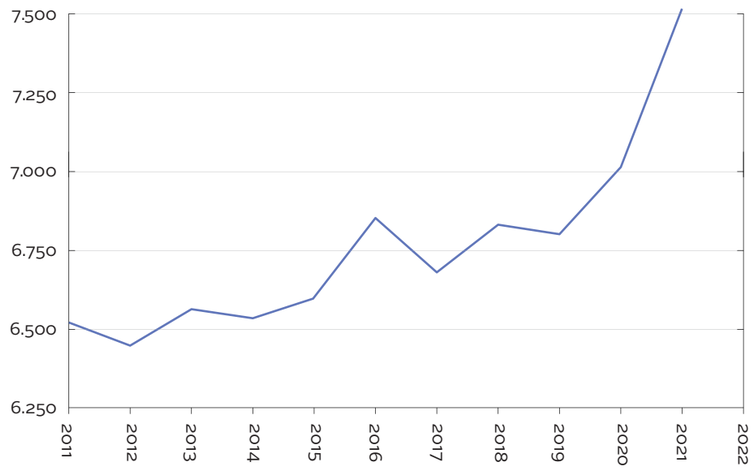

Kilde: Danmarks Statestik

BILER MED FÆRGEN

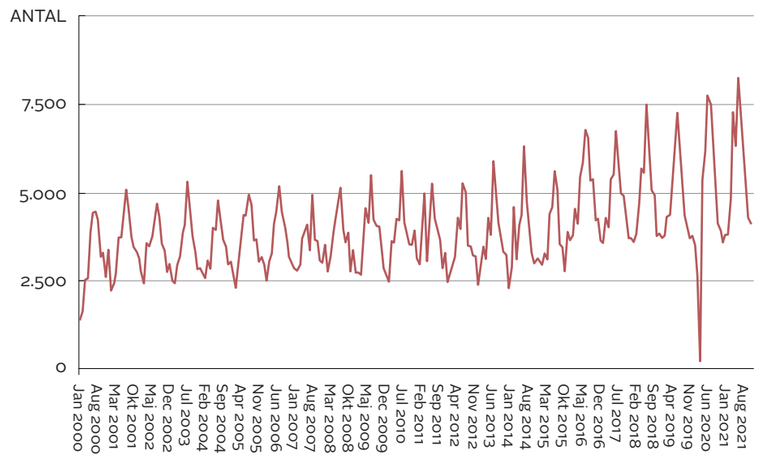

Kilde: Danmarks Statestik

GÅENDE MED FÆRGEN

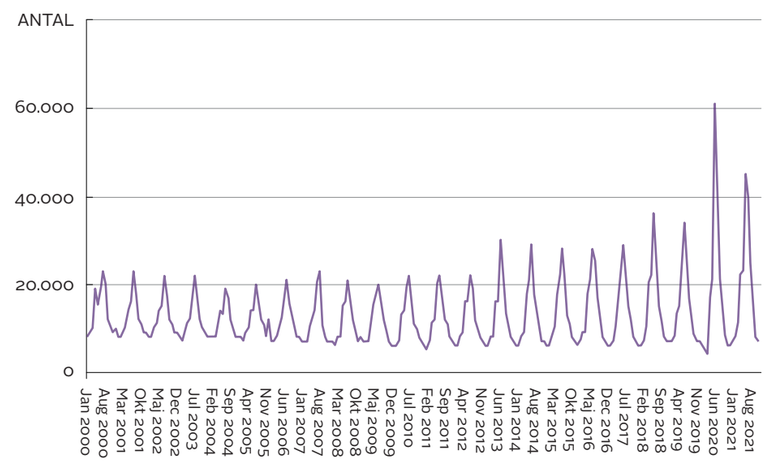

Kilde: Danmarks Statestik

På den lange bane kan et stigende antal flexboliger dog også betyde, at det bliver sværere at få mulighed for at købe en helårsbolig, hvilket bremser en øget helårsbosætning – dette er ikke hensigtsmæssigt for øens fremtid og lokalt må man tage en dialog om denne tendens. Aldersgennemsnittet på Aarø er højt og et generationsskifte på øen skal ikke bremses af at helårsboliger bliver til flexboliger.

Et væsentligt tiltag i arbejdet med at få flere boliger til Aarø er planerne om at bygge nye almene boliger. Forhåbningen er at dette vil sætte gang i flyttekæderne, og at nye beboere får mulighed for at få en helårsbolig på Aarø.

> **“Vi ønsker enkelte udstykninger til helårshuse, som udvidelse til nuværende landsbyzone, men i områder som ikke generer de nuværende beboere. Det kan yderligere bemærkes at med HAB´s opførelse af nye boliger i Toften, vil der komme en del villaer til salg, hvilket øger muligheden for flere beboere til øen.**
> (Citat fra spørgeskema)

Potentielle tilflyttere
Men hvem er det så der skal flytte til Aarø?
For potentielle tilflyttere, som drømmer om et rigtigt ø-liv, men også har en praktisk hverdag på fastlandet at forholde sig til, er Aarø én god mulighed, da afstanden til fastlandet er så kort. Hverdagsmobiliteten kan dog optimeres, så det i endnu højere grad bliver nemt at bo på Aarø og passe et arbejde på fastlandet.

For der er flere praktiske udfordringer ved at bosætte sig på Aarø frem for at blive på fastlandet. Aarø vil derfor appellere til en afgrænset målgruppe, som sætter kvaliteterne ved kystnatur og det nære lokalsamfund højt. Nye beboere på Aarø kan fx. være de turister der besøger øen, forelsker sig i ø-livet og får mulighed for at teste ø-livet af i en prøvebolig. Det kan også være beboere, der starter selvstændig virksomhed og er tiltrukket af Aarø som en ø, der er kendt for stor initiativ- og iderigdom.
Et arbejde med at brande øen overfor netop disse målgrupper og få indbyggertallet til at stige kræver dog også nye muligheder for boliger. Ud over et naturligt generationsskifte er der god grund til at tro, at nyopførte huse vil kunne tiltrække familier og dermed være med til at øge bosætningsprocenten og sænke aldersgennemsnittet.

Turismeudvikling på Aarø
Et faldende befolkningstal og en stigende gennemsnitsalder for øens indbyggere peger på, at der er behov for at udvikle øen med fokus på bosætning og et skærpet fokus på turismeudviklingen, således at bosætning og turisme går hånd i hånd.
Mange af de danske småøer har i løbet af de seneste år oplevet en stor tiltrækningskræft i turismesammenhæng og dermed en markant stigning i antallet af turister. Årsagerne er mange, men her kan bl.a. nævnes sommerpakker, reducerede færgepriser og en større markedsføring, både i form af det røde Ø-pas samt lokalt via destinationsselskaber. Sådan har det også været på Aarø.

Med en stigning i antallet af besøgende, biler, busser og både i havnen har turismetrykket været oplevet markant, og selvom det også har bidraget til en række nye muligheder, så har det efterladt lokalbefolkningen forpustet og flere steder udfordret. På Aarø kommer det fx. til udtryk på havnen, hvor udbuddet har været for lille og presset på Havnens Perle for stort. Som følge af turisternes færdsel og aktivitet har der været et øget pres på øens infrastruktur, både når det kommer til færge, men også på veje, stiforbindelser, opholdsområder osv. De lokale restaurationer har ikke kunne følge med, og mængden af turistbusser og golfvogne har frustreret beboere og besøgende, der ønsker at Aarø også er lig med ro og afslapning.

> **“Naturen er skøn det meste af året, men kan godt virke lidt overbebyrdet lige i højsæsonen, når der er allerflest turister.**
> (Citat fra spørgeskema)

En vigtig pointe er her, at en udvikling af turismen skal gå hånd i hånd med en udvikling af fx. infrastruktur, således at rammerne på og omkring øen er gearet til at tage imod turisterne. Dette kan fx. være flere parkeringspladser i Aarøsund og flere færgeafgange, så muligheden for bilfri besøg styrkes.

Men lige så vigtigt handler det også om øens kapacitet og rummelighed. Altså, at der også er en grænse for, hvor mange turister øen kan bære, førend den mister lige præcis den ro og autenticitet, som nævnes som så vigtig.

> **“Jeg ønsker ikke flere attraktioner og “underholdning”. Jeg ønsker derimod, at Årø bevarer sit særpræg med natur, naturlegeplads, strand og naturlig ro.**(Citat fra spørgeskema)

På den positive side har de mange besøgende også betydet, at en række nye virksomheder og spirende iværksætteri har set dagens lys, og de lokale oplevelsestilbud er vokset. Fx. med etableringen af Havnekontoret - en cafe der er etableret midlertidigt i det tomme havnekontor, eller tiltaget, Aarøbussen, hvor turister kan få guidede rundture på øen. På campingpladsen har de etableret en mini-zoo til stor glæde for børn og barnlige sjæle.

> **“Det er skønt at se som fritidshusejer, hvor stort et engagement, der er på øen og hvor varieret og opfindsomme folk er. Senest med den lille mini-zoo ved campingpladsen. Bare fortsæt, så skal vi nok støtte jer.**(Citat fra spørgeskema)

Behov for en målrettet turismeindsats
Der synes for så vidt ikke at være plads til mange flere turister i højsæsonen, da det slider på øens ressourcer og kapacitet. Men i forhold til mere specialiserede målgrupper, der søger de kvaliteter, der kendetegner Aarø, synes der at være uudnyttede muligheder udenfor sæsonen.
De naturmæssige og landskabelige kvaliteter på Aarø indeholder en attraktionsværdi og tiltrækningseffekt blandt de turister, der efterspørger unikke naturoplevelser. Det er netop disse kvaliteter, der skal være udgangspunktet for udviklingen indenfor både bosætning og turisme.

En målrettet turismeindsats handler ikke nødvendigvis om flere turister til Aarø, men om hvilke turister der besøger øen. Der ligger et stort potentiale i at sprede gæster ud over større dele af året gennem at opbygge flere sæsoner, så der skabes et grundlag for, at højsæsons-/pop-up-erhverv (i juli og august) konverteres til helårserhverv, der bidrager til bosætning blandt de ”sæsonlokale” erhvervsaktører og andre iværksættere. En turisme, der også kan skabe incitament til, at flere på øen bygger en forretning op omkring turismeerhvervet, at der etableres nye overnatningsmuligheder og at der i sidste ende skabes flere lokale arbejdspladser.

Lokal fødevareproduktion som driver for udvikling
På erhvervssiden er særligt fødevareproduktionen på Aarø i udvikling og dette kan også tiltrække specialiserede målgrupper til øen, både når det kommer til turisme og bosætning. Der dyrkes vin, brygges øl samt produceres lokalt kød og meget mere. En langsigtet bæredygtig omdannelse af øens landbrug kan bidrage til den videre udvikling af dette og på den lange bane styrke brandingen af Aarø som et sønderjysk spisekammer. En stærk synergi og et samarbejde på tværs af øens erhvervsaktører kan bidrage til at realisere dette potentiale, så endnu flere i fremtiden vil kunne producere og sælge lokale råvarer/produkter fra Aarø.

Nye overnatningsmuligheder
Antallet af overnatningsmuligheder og færgens kapacitet sætter en naturlig begrænsning på kapaciteten for overnatning og besøg på øen. Med den korte sejlafstand er det først og fremmest endagsturister, der i dag besøger Aarø i højsæsonen.
Som sådan er udfordringen ikke at få turisterne til at komme til Aarø, men der ligger et arbejde i i endnu højere grad at få turisterne til at blive på øen lidt længere og derved gøre brug af de tilbud,

Aarø - En del af Destination Sønderjylland
Turistforbruget i Sønderjylland tegner sig for over 4,6 mia. kr. om året og de turismeskabte omsætninger skaber over 5.800 arbejdspladser i Sønderjylland, hvilket udgør 5,4% af områdets samlede antal årsværk. Turismen err et vigtigt eksistensgrundlag for det lokale handels- og erhvervsliv, både i de større byer og i mindre lokalområder, som fx. Aarø.
(Kilde: Turismens Økonomiske Betydning i Destination Sønderjylland 2018, s. 4).

Foto: Haderslev kommune

der er på øen, både i forhold til overnatning og bespisning. Der er i løbet af de senest år kommet en række nye spisesteder til Aarø, så der i dag er 6-7 spisesteder at vælge imellem i højsæsonen.

Når det kommer til muligheder for overnatning, er udvalget relativt begrænset. Foruden sommerhuse findes der Aarøs Perle (Den gamle kro), Aarøs Blå Have samt Lille Birkebo (Lejrskole), der lejer værelser ud, og Brummers Anneks lejer 4 lejligheder ud. Mere primitiv overnatning kan findes i shelters på havnen. Campingpladsen har ca. 6.000 campister hver år og lystbådehavnen har i løbet af 2021 haft over 7.500 skibsanløb i havnen.

Der er identificeret et potentiale i at arbejde med udvikling af overnatningskapaciteten på Aarø, således at endnu flere endagsturister får lyst og mulighed for at blive og overnatte på øen.

Det kan bl.a. handle om at bygge videre på de eksisterende steder, der allerede er på Aarø og få bragt den kapacitet i spil, der allerede er på øen. Her kan det være nærliggende at kigge på mulighederne ved campingpladsen samt den gamle skole, hvor der tidligere har været planer om etableringen af en lejrskole.

Der er også enkelte muligheder i forbindelse med nyt byggeri på Aarø. Generelt for udviklingen af nyt byggeri er, at det bør tage udgangspunkt i øens særlige karakter og miljø. Dykker vi ned i de planmæssige forhold åbner der sig en række konkrete muligheder for nybyg, både når det kommer til nye sommerhusgrunde og placeringen af et feriecenter på øen.

Det er i dag muligt at etablere nye sommerhuse på Aarø er ved området "Sommerhusområde Årø Sydvest", hvor der i kommuneplanen er udlagt et område til i alt 12 sommerhuse. Flere sommerhuse på Aarø vil også kunne bidrage positivt til at udvikle lokalsamfundet på Aarø, til glæde for øens erhvervsdrivende og beboere. Sommerhusejerne der er på øen i dag er, for manges vedkommende, dybt engageret i øens udvikling og bruger en stor del af deres fritid på øen.
Derudover er der er i en lokalplan fra 1993 udlagt et areal til et potentielt feriecenter på Aarø. Det udlagte areal ligger på kanten af byen mellem Aarøhus og Aarø Vingård og området udgør et potentiale i forhold til at udvide mulighederne for overnatning på øen. Når det er sagt er det afgørende at et feriecenter på Aarø i skala, karakter og omfang passes ind i det eksisterende miljø og der vil ved en eventuel udvikling, tilsigtes en bebyggelse der sætter de landskabelige og kulturhistoriske værdier højt.

Det er nærliggende at et feriecenter på Aarø vil henvende sig til nogle af de målgrupper som man ønsker at tiltrække på Aarø, fx. turister der kommer for at vandre, opleve naturen eller spise den lokale mad. Her vil et fokus på at skabe synergi med de lokale erhvervsdrivende være oplagt samt et fokus at tiltrække gæster udenfor højsæsonen. Sidst men ikke mindst kan det overvejes hvordan et feriecenter kan give noget tilbage til øen. Det kan være her at der er mulighed for at være frivillig, hvor du som lokal kan få adgang til en række faciliteter eller lign.
I det videre arbejde med udviklingen af en øget og mere varieret overnatningskapacitet på Aarø er det nødvendigt at opsøge mere viden i de eksisterende besøgstal samt om potentialerne i forhold til målgrupper og markeder. Det er oplagt at der i den strategisk fysiske udviklingsplan sættes fokus dette emne som et konkret indsatsområde, der skal tages en videre dialog om i lokalsamfundet.

Det er helt afgørende at udviklingen af Aarø sker i et samarbejde med de mennesker, der har deres hverdag der, hvor turisterne også er. Øens beboere. Udviklingen skal ske, så den bliver til gavn for Aarøs lokalbefolkning, og så øen bevarer og styrker de stærke kvaliteter, der kendetegner øen.

Vigtige pointer fra afsnittet - Opsummering

- Der skal kigges nærmere på hvordan arealerne på Aarø kan forvaltes i fremtiden, med et fokus på at naturen både bliver beskyttet og benyttet.
- Nybyggeri kræver en særlig opmærksomhed på landskabets åbenhed, kulturmiljøet og de mange beskyttelsesforhold.
- Der skal sættes gang i en dialog vedr. udfordringer/muligheder ved flexbolig.
- Der skal skabes flere bomuligheder, både ejer- og lejeboliger, så det bliver attraktivt for familier at flytte til Aarø.
- Der skal fokuseres på hvordan man kan fastholde og udvikle turismeerhvervet til gavn for øen og samtidig fastholde øens atmosfære og stemning.
- Turisterne skal i højere grad spredes ud på hele året, så det bliver mere attraktivt at drive et fuldtidserhverv.
- Turisterne skal blive på Aarø flere dage og døgnforbruget skal øges.
- Der skal arbejdes med en udvikling/udvidelse af overnatningskapaciteten på Aarø.
- Fokus skal være på turister, der søger de kvaliteter der kendetegner Aarø.
- En udvikling af turismen skal gå hånd i hånd med en udvikling af infrastrukturen.

3

DE NÆSTE 10 ÅR

VISION OG STRATEGI FOR UDVIKLING AF AARØ

Med visionsplanen fremlægges en vision for 2032 og en række udviklingsmål, der skal styrke Aarø, som et ø-samfund i balance - et attraktivt sted at bo, at drive forretning og besøge hele året rundt.
Der arbejdes med 5 udviklingsprincipper, der taler ind i visionen med forskellig fokus, og sætter en overordnet retning for udviklingen. Udviklingsprincipperne skal ses som strategiske værktøjer, der i større eller mindre grad kan være styrende for udviklingen.
Sidst men ikke mindst præsenteres en oversigt, der illustrerer de forskellige projektniveauer og tiltag der arbejdes med i visionsplanen. Hvor nogle tiltag er mindre og kan realiseres af de lokale arbejdsgrupper, kræver andre et større samarbejde på tværs af myndigheder og fonde.

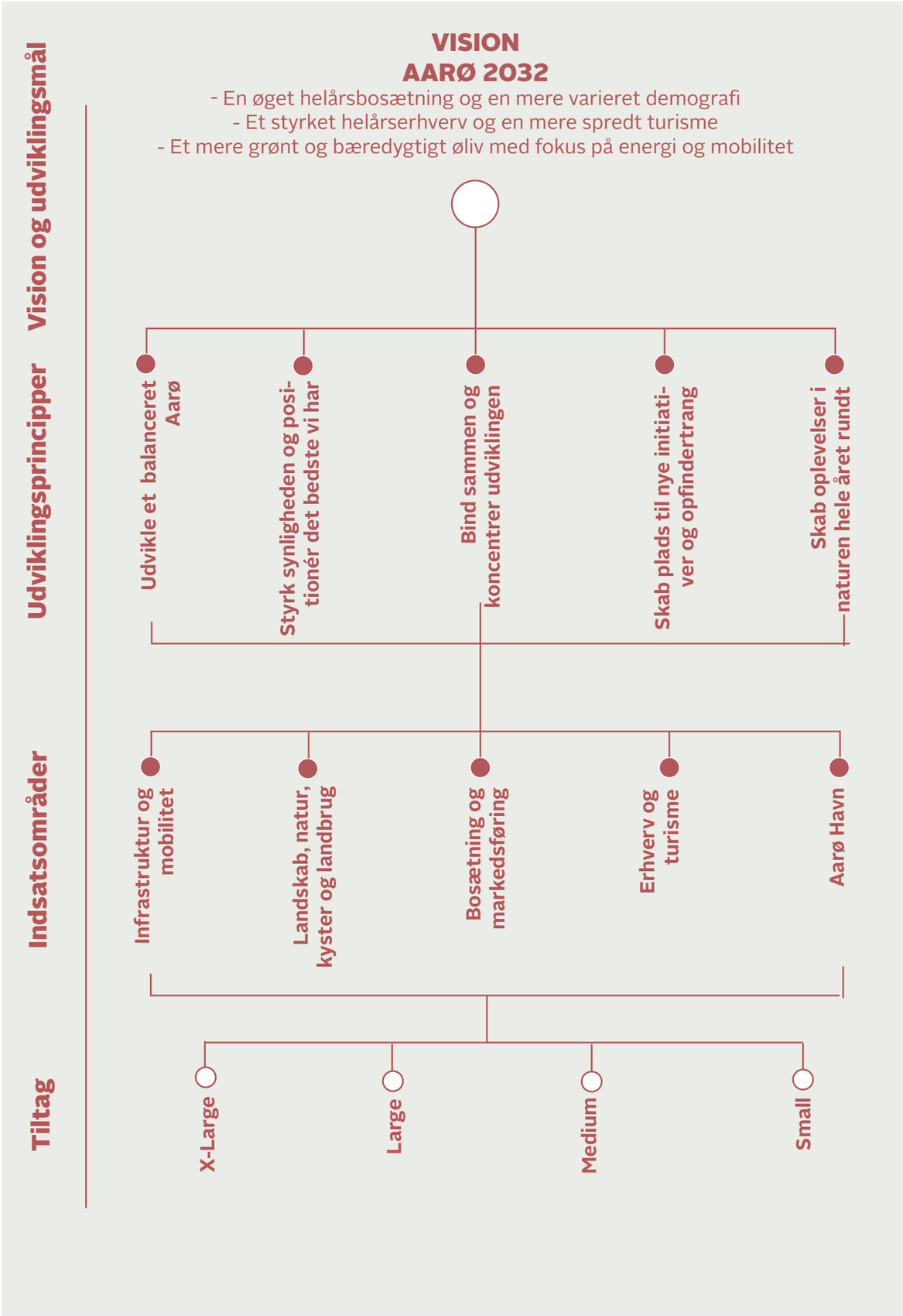

Vision og udviklingsmål

Det første udviklingsmål i visionsplanen er, at få en øget helårsbosætning samt en mere varieret demografi. Aarø skal være et levedygtigt helårssamfund, og dette kræver nye attraktive bosætningsmuligheder på øen, både lejeboliger og ejerboliger. Et vigtigt element i bosætningspotentialet på Aarø er derudover, at man som nuværende og kommende beboer stadig kan få adgang til naturen, og færdes i et landskab med de karakteristiske kulturspor. Øens unikke natur- og kulturspor er vigtige at bevare, og for de fastboende er det særlige ø-fællesskab og den nære tryghed også vigtig. Øens beboerantal og bygningsmasse skal derfor ikke stige i en uendelig opadgående kurve, men ske i et tempo, så øen kan følge med.

Det andet udviklingsmål er, at stimulere og understøtte erhvervsudviklingen på Aarø, herunder fødevareproduktionen og turismen, og dermed skabe grundlaget for endnu flere lokale arbejdspladser. Men også en særlig ø-turisme, man både kan leve af og leve med, som beboere på Aarø.

Og så skal fremtiden i endnu højere grad være bæredygtig på Aarø. **Et tredje udviklingsmål** har fokus på, at det skal være endnu nemmere at vælge den bæredygtige transportform og bæredygtig energi. Flere gæster skal lade bilen stå i Aarøsund og opleve Aarø til fods eller på cykel. På den lange bane vil en eldrevet færge understøtte denne udvikling, ligesom der også skal arbejdes på at få nye alternative energikilder til øen, fx. termonet.

Vision 2032

Sammen vil vi skabe vi rammerne for en **balanceret og bæredygtig udvikling.** Aarø skal være et **levedygtigt helårssamfund,** hvor vores **hverdagsliv og turisme** går hånd i hånd. **En aktiv ø, i pagt med naturen**, rig på kyst- og naturoplevelser af høj kvalitet, kendt for en **levende iværksætterånd** og **en engageret lokalbefolkning.**

Udviklingsmål

En **øget helårsbosætning** og en mere **varieret demografi**

Et **styrket helårserhverv** og en mere **spredt turisme**

Et mere **grønt og bæredygtigt øliv** med fokus på **energi og mobilitet**

Foto: Haderslev kommune

Udviklingsprincipper

1. Vi skal udvikle et balanceret Aarø

Aarø skal være et fantastisk sted bo og besøge for både børn, unge og ældre, fritidsbeboere og fastboende. Et Aarø i balance handler om at skabe rammerne for en balanceret udvikling, hvor bosætning og turisme går hånd i hånd. Fokus skal rettes på at få flere yngre kræfter og børnefamilier til øen, så balancen i beboersammensætning genskabes. Og samtidig skal flere turister vælge at besøge øen udenfor sæsonen, så balancen i forholdet mellem turister og lokale i højsæsonen ikke tipper over.

2. Vi skal styrke synligheden og positionere det bedste vi har

På Aarø vil vi arbejde for at bringe de stedbundne kvaliteter i spil og skabe synlighed omkring, hvilket sted Aarø er. Aarøs historie, særlige steder og lokale liv skal være en naturlig del af øen. Det skal gøres krystalklart, hvori det særlige ved Aarø består og dermed præcis, hvad øen kan tilbyde både fremtidige borgere og besøgende.

3. Vi skal binde sammen og koncentrere udviklingen

Aarø Havn skal være udgangspunktet for oplevelser på Aarø, og derfor skal fokus også være at koncentrere udviklingen omkring havnen, både når det kommer til kommercielle tiltag, formidling af øens potentialer og rekreative muligheder. En indsats ét sted sker ikke på bekostning af et andet sted, men kommer hele øen til gode. Der bør derfor også arbejdes med at skabe en stærkere forbindelse og sammenbinding mellem by og havn samt videre ud på øen.

4. Vi skal skabe plads til nye initiativer og opfindertrang

Aarø er kendetegnet ved initiativrige borgere, der vil noget for deres ø. Iværksættertrangen er stor, og de lokale driver udviklingen med sikker hånd. Sådan skal det også være i fremtiden, hvor nye tiltag og ideer skal sikre fortsat udvikling og vækst. Nye iværksættere og erhvervsdrivende skal se dagens lys, og Aarø skal være en ø for dem der VIL noget - med øen og med hinanden.

5. Vi skal beskytte og benytte naturen

En væsentlig del af den værdi, der kendetegner Aarø, er knyttet den helt særlige natur og landskab, hvilket bidrager positivt til øens attraktionsværdi, både når det kommer til bosætning og potentialerne for turisme. De unikke naturkvaliteter på Aarø skal bevares og beskyttes, samtidig med at naturen tilgængeliggøres og benyttes. Muligheden for at bruge naturen både roligt og aktivt skal styrkes, og oplevelser og produkter, der tager udgangspunkt i naturen, skal udvikles.

Foto: Moses Hansen

Tiltag / Projektniveauer

X-tra Large

Fortællingen om Aarø

En stærk fælles fortælling og forståelse er kernen i stedsbranding. Det handler både om, hvordan lokale aktører på Aarø ser sig selv, og om denne fortælling harmonerer med andres oplevelse af Aarø.
Hvordan kan Aarø i endnu større grad positionere det bedste øen har, øge kvaliteten og skabe en fælles fortælling? Måske skal blikket løftes, så der skabes en større synergi og cirkulation på tværs af hele destination Sønderjylland. Det kræver at styrke fortællingen og synliggøre de tiltag, der sættes i værk og at arbejde på at styrke attraktionsværdien, identiteten, den lokale stolthed og brandet omkring Aarø. Koordinering på tværs af projekterne sikrer en rød tråd i fortællingen om Aarø.

Fortællingen / Formidlingen af Aarø

- "Mit Aarø"
- Formidling af/på øen
- En ny platform for overnatning

Medium

Fyrtårnsprojekter

Fyrtårnsprojekter er arkitektoniske interventioner af høj kvalitet, som skaber et markant aftryk på stedet og en mærkbar effekt, eksempelvis flere besøgende, længere turistsæson, et udviklet erhvervsliv eller øget bosætning. Projekterne kræver som udgangspunkt involvering af en række forskellige aktører og kræver dialog og bred inddragelse på tværs af øens aktører og myndigheder. Fyrtårnsprojekter kan realiseres med økonomisk støtte fra større fonde, og de skal gerne have en stærk eksempelværdi og være nyskabende i udtryk og funktion. Fyrtårnsprojekterne kan med fordel videreudvikles i forbindelse med den fysiske strategiske udviklingsplan for Aarø.

Fyrtårnsprojekter

- Havneforbindelsen
- Æ´Bøes - Klimasikring og byport i ét
- Færdsel og ophold i vådområdet
- Aarø Havn

Large

Omstilling og arealanvendelse

Aarø skal være endnu smukkere, grønnere, mere biodivers og mere bæredygtig. Dette betyder også en række omdannelser og ændringer i arealanvendelsen. Dette er dog ikke nyt. Landskabet og arealernes anvendelse har gennem tiden ændret sig. Digerne og dræningen af de våde områder har ændret landskabet over de sidste 100-150 år, og øen er i dag karakteriseret ved en stor del åbent lavtliggende dyrket areal.
På Aarø skal der kigges nærmere på hvordan arealerne kan forvaltes i fremtiden, så det kan bidrage til en styrket ø. En afvikling af landbruget skal blive til en omstilling, og der skal gives plads til nye typer af afgrøder. Nye vådområder skal bidrage til mere biodiversitet og klimasikring af øen, ligesom der skal skabes plads til flere boliger og mere bæredygtig energi.

Omstilling og arealanvendelse

- Almene boliger på Aarø
- Termonet Bæredygtig Energi på Aarø (ikke beskevet som et projekt i visionsplanen)
- Nye attraktive udstykninger
- Omstilling af landbruget (ikke beskevet som et projekt i visionsplanen)
- Etablering af vådområde

Small

Projektindsatser - og inspiration til handlinger

Projektindsatserne er her stærkt lokalt forankret og drevet af de lokale kræfter i form af arbejdsgrupper. Projekterne kan variere i skala og omfang, men fælles for disse handlinger er, at de bidrager til realiseringen af en række konkrete målsætninger, der er nedsat.

Lokale projektindsatser

- Ladestandere på Aarø Havn
- Pendlervenlig færge
- Trampestier
- Bord- Bænkesæt
- Muldtoilet
- Social Markedsplads
- Prøveboliger i Lions
- Fælles kontor- og mødefacilliteter på Aarøhus
- Info-tavle ved færgen i Aarøsund
- Liv i fiskehusene
- Bade- kajakbro på Aarø Havn
- Krabbebro
- Nyt Slæbested
- Grillplads med bålhytte
- SUP og kajak på havnen

4

INDSATSER OG PROJEKTER

Med de fem indsatsområder, som arbejdsgrupperne arbejder ud fra, sættes fokus på en række konkrete initiativer og tiltag, der skal realiseres frem mod 2032. Tiltagene er forskellige i størrelse og omfang, men fælles for dem er, at de kan bidrage til at realisere visionen om, at Aarø skal være et bæredygtigt helårssamfund hvor hverdagsliv og turisme går hånd i hånd.

Der er indsat en række citater i afsnittet, som er skrevet af de lokale arbejdsgrupper. Citaterne er fremtidsbeskrivelser og et udtryk for drømme og ønsker til udviklingen af Aarø.

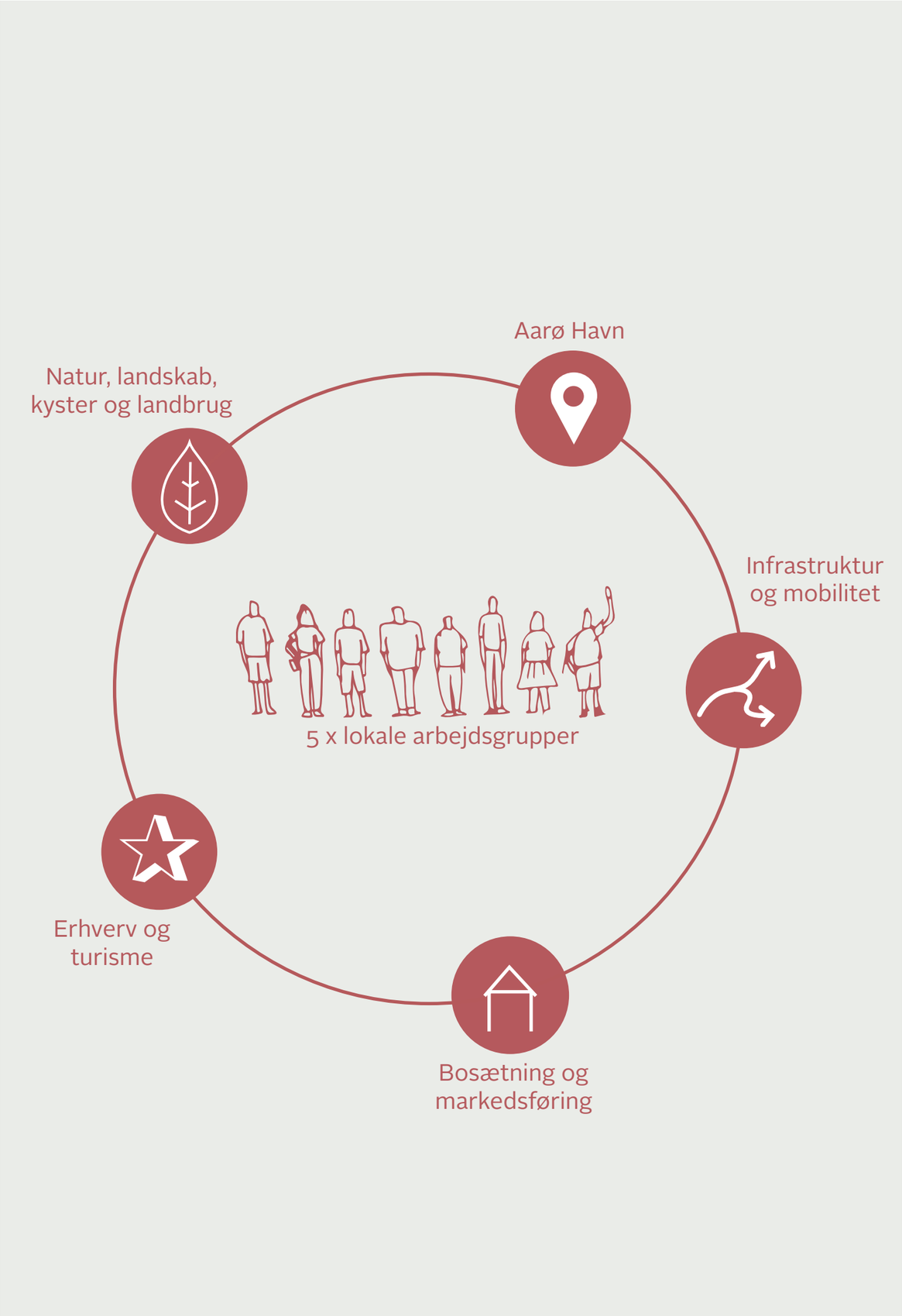

Projektoverblik

1. Havneforbindelsen - et bindeled mellem by og havn
2. Æ'Bøes - Klimasikring og byport i ét
3. Pendlervenlig færge
4. Elladestandere på Aarø

---

5. Genetablering af vådområde samt faciliteter til ophold, overnatning og formidling
6. Færdsel på diget mellem grenpladsen og fugletårnet
7. Formidling af naturen og øens historie
8. Trampestier
9. Bord- Bænkesæt
10. Muldtoilet
11. Udstykning af nye grunde

---

12. Almene boliger på Aarø
13. Prøveboliger i Lions
14. Fælles kontor- og mødefaciliteter på Aarøhus
15. "Mit Aarø"
16. Social markedsplads

---

17. Ny platform for overnatning
18. Info-tavle ved færgen i Aarøsund

---

19. Liv i fiskerhusene
20. Bade- kajakbro på Aarø Havn
21. Krabbebro
22. Slæbested
23. Grillplads med bålhytte
24. SUP og kajak på havnen

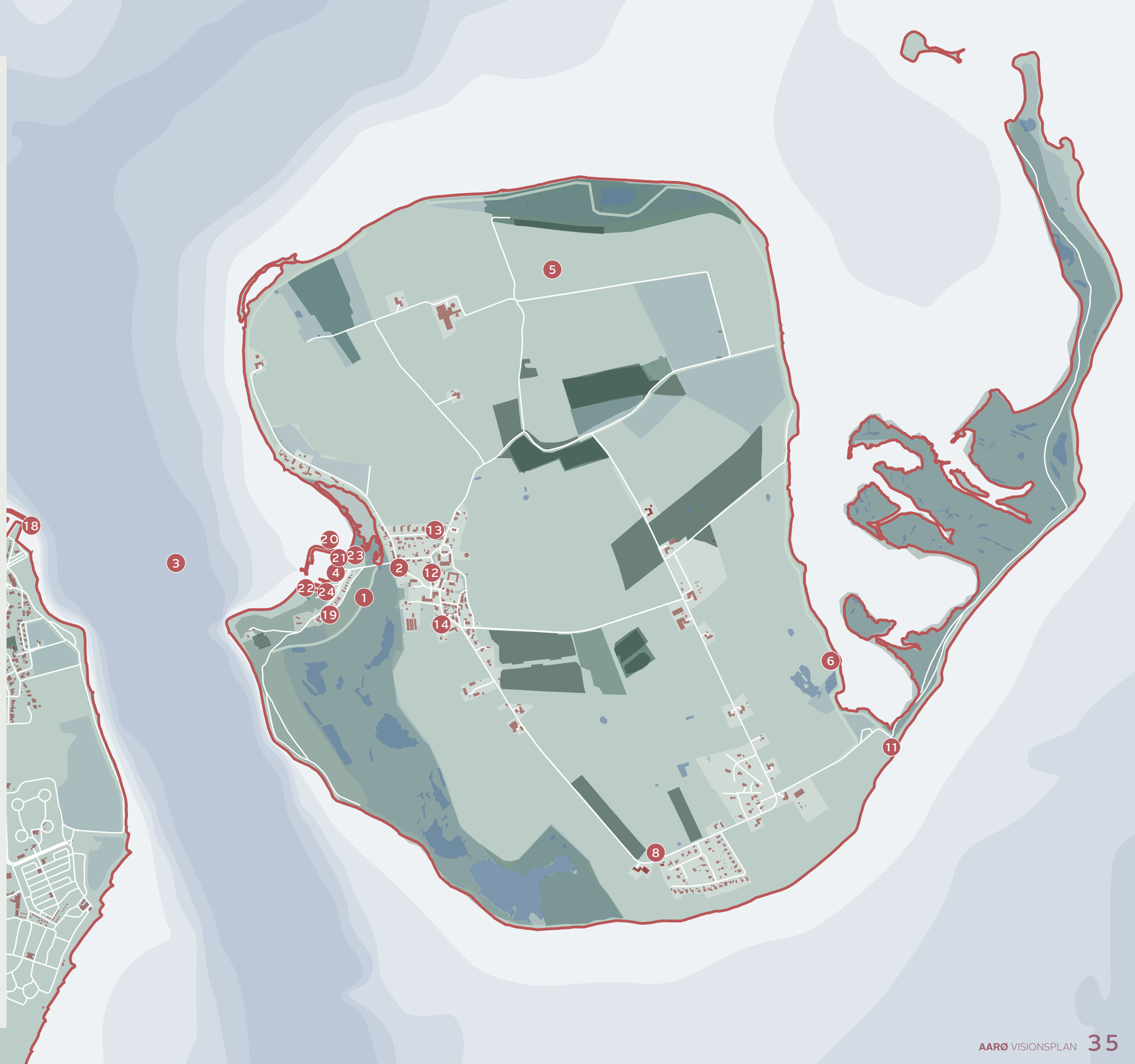

Indsatsområde

INFRASTRUKTUR OG MOBILITET

At være mobil er en del af det moderne liv og i fremtiden skal hverdags- og fritidsmobiliteten i endnu højere grad foregå på bæredygtig vis. Som borgere tænker vi i mobilitet, når vi vælger arbejde, boliger og oplevelser. Vi pendler gerne efter det rigtige job, og boligen vælges dér, hvor den bedst kan realisere drømmene om et godt liv.

Indsatsområdet "Infrastruktur og Mobilitet" tager afsæt i behovet for at styrke den bæredygtige mobilitet på Aarø, sammenhængen mellem ø og fastland samt forbindelserne rundt på øen. Dette gælder både den hårde infrastruktur i form af biler, færge og busser samt den bløde infrastruktur i form af cyklisme og gående.

Med en kort afstand til fastlandet er der, særligt i højsæsonen, er et stort flow af mennesker, der mange gange om dagen lander på Aarø Havn og derfra ledes videre ud på øen. En stor del af de besøgende er endagsturister, hvilket betyder at de bruger et par timer eller tre på at opleve øen, inden de tager tilbage mod fastlandet. Et stigende antal besøgende i bil og bus giver en del trafik rundt på øen i højsæsonen samt betyder flaskehalse i forbindelse med trafikafviklingen ved færgen. De store busser på Aarøs smalle veje giver udfordringer, og der mangler plads til både parkering og vendeplads.
Er du pendler kan det også være udfordrende at komme til og fra Aarø i højsæsonen, da lange køer kan betyde ventetid for de lokale til og fra arbejde. Med et fokus på infrastruktur og mobilitet vil denne arbejdsgruppe have fokus på at sætte initiativer i værks, der skal styrke Aarø som et sted, hvor det er nemt at bo, hvis du er pendler eller ældre der har behov for at hjemmeplejen kommer med færgen. Og samtidig skal det være nemt at rejse bæredygtigt. Som turist skal det oplagte valg være at sætte bilen i Aarøsund og besøge øen på gåben og med cykel.

Ud over de udpegede projekter, der er beskrevet på de næste sider, har der også været drøftet en række andre ønsker og ideer, der knytter sig til infrastruktur og mobilitet:

- El-dreven færge.
- El-bus, der kører turister rundt.
- Cykeludlejning på havnen, gerne med el-cykler.
- Etablering af flere parkeringspladser i Aarøsund.

VI VIL ARBEJDE FOR....

- At styrke den bæredygtige mobilitet på Aarø, både til lands og til vands.
- At rammerne for den bløde trafik styrkes, så det bliver nemmere at efterlade bilen på fastlandet og besøge Aarø til fods eller med cykel.
- At rammerne for pendlerne styrkes, så det bliver nemmere at bo på Aarø og passe et arbejde på fastlandet.

Farvelagt håndtegning - Original er tegnet af Anders Sanderbo

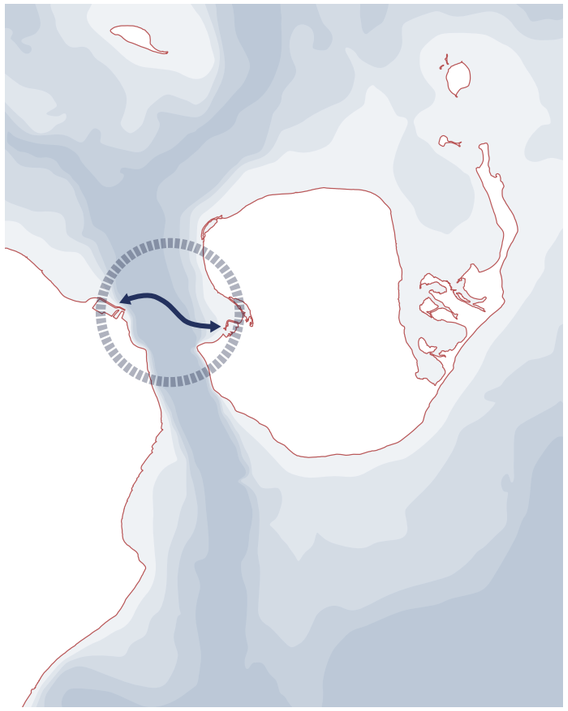

Illustration: Aarøsund Havn og Aarø Havn er bundet sammen via en færgeforbindelse, der går ca. en gang i timen. Denne forbindelse er helt afgørende for udviklingen af Aarø. En udvikling af Aarø kræver derfor også et fokus på at styrke forbindelsen på tværs af vandet. Det handler ikke nødvendigvis om flere færgeafgange, men i lige så høj grad om formidling, synlighed og samarbejde på tværs.

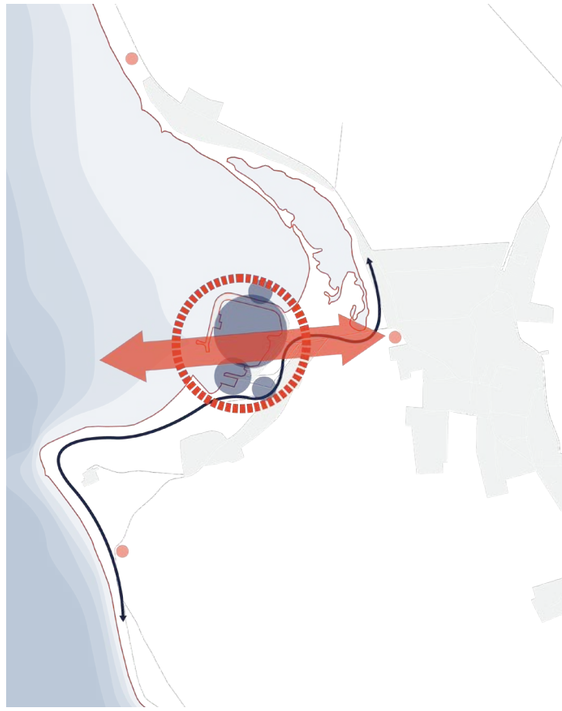

Illustration: Aarø Havn er et knudepunkt for oplevelser på Aarø. Det er her alle besøgende ankommer, og det gør havnen til et mulighedsrum for formidling af hele øen. Herfra kan du komme op til byen, gå langs kysten eller bare opleve hvad Aarø Havn har at byde på. En stor del af turisterne, der besøger Aarø, er endagsturister, og førstehåndsindtrykket har stor betydning.

Illustration: Gode veje og stiforbindelser fra Aarø by og ud på øen giver mulighed for at komme ud og opleve, hvad øen har at byde på. Med et fokus på den bløde trafik kan der arbejdes med at styrke forbindelserne fra de primære veje og ud til kysten.

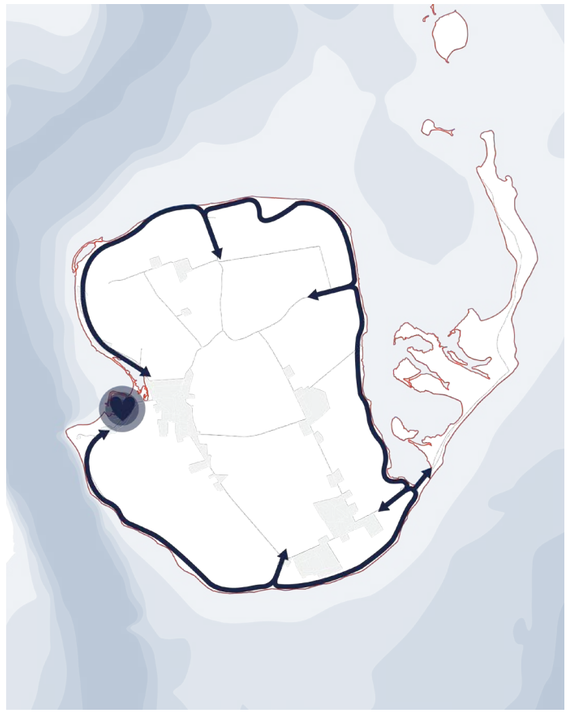

Illustration: Kyststrækningen langs Aarø er noget helt særligt, og med udgangspunkt i havnen som et knudepunkt for oplevelser på Aarø kan der arbejdes med at formidle og styrke mulighederne for at gå langs kysten.

„Det vil give et godt flow med en gangsti/bro til det gående folk fra havnen og op til byen. Stien skal ledes uden om kørevejen så biler, cykler og golfvogne kan køre uhindret, og fodgængere kan færdes trygt og sikkert.

(Citat fra Spørgeskema)

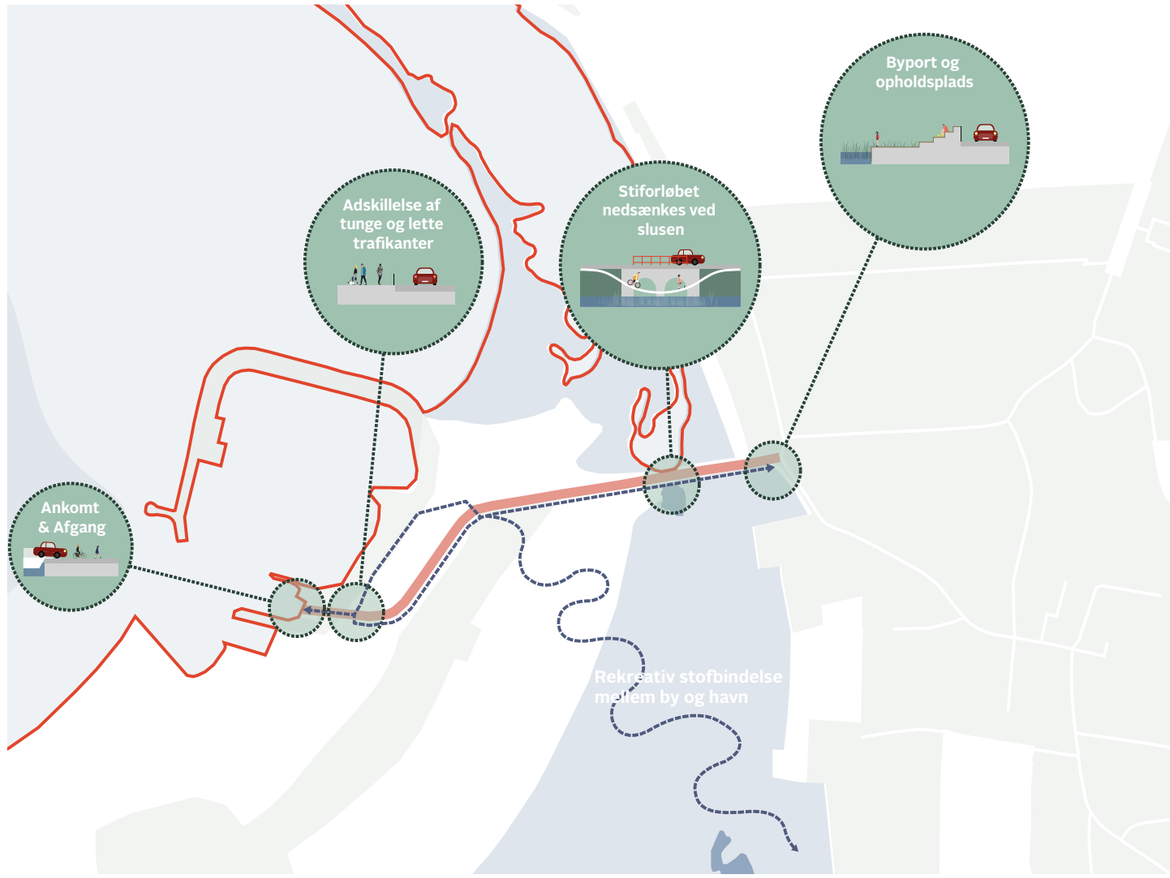

Illustration: Forbindelsen mellem Aarø Havn og Aarø by skal styrkes. Med projektet Havneforbindelsen arbejdes der med en adskillelse af de tunge og de lette trafikanter samt en pladsdannelse ved den historiske plads Æ´Bøes.

Projekter

1 Havneforbindelsen - Et bindeled mellem by og havn

Formål
Formålet med projektet "Havneforbindelsen" er at få lavet en naturlig adskillelse af den hårde og den bløde trafik på havnen samt at sprede trafikken ud på flere stier, både op mod byen og ud mod fyret. Særligt i forbindelse med afgang og ankomst til havnen kan det opleves som kaotisk, og trafiksikkerheden er udfordret.

Samtidig har projektet også potentiale til at blive en ny mærkbar arkitektonisk markør, der kan binde by og havn sammen på tværs af et større fredet naturområde.

Beskrivelse
Med dette projekt ønsker vi at binde Aarø Havn og Aarø by bedre sammen.
Ved slusen er vejen så smal, at der opstår en utryg trafiksituation for de gående og cyklende trafikanter. Det foreslås derfor, at der etableres en gå-og cykelsti langs vejen.
Derudover skal det undersøges, om der kan etableres en alternativ rute fra havnen til byen. Denne stiforbindelse må gerne være legende, og det er et ønske, at den krydser ind over vådområdet nær havnen og tilbyder en oplevelsesrig rute op til byen, der fremhæver og formidler områdets natur (Se illustration s. 39). En rute hvor du kommer ud og oplever og bevæger dig i naturen. Stiforbindelsen kan etableres som hævede boardwalks med forbehold for gældende landskabsbindinger, og der kan evt. arbejdes med en formidling med fokus på områdets biodiversitet.
En boardwalk skal hæve sig op over landskabet og dermed både beskytte naturen og skabe adgang og tilgængelighed ud i naturen.

De næste skridt
Projektet skal videreudvikles som en del af den strategisk fysiske udviklingsplan for Aarø. Her kan projektet konkretiseres yderligere, og der skal indledes dialog med grundejere samt myndigheder i forhold til naturbeskyttelsesinteresser i området, da der skal gives tilladelse til etableringen af boardwalks i området.

Når det kommer til realiseringen af projektet, skal der søges eksterne midler hos fonde eller lokale sponsorer. Relevante fonde kan fx. være Bevicafonden, der støtter projekter med fokus på tilgængelighed og Nordea-fonden, der støtter almennyttige projekter, som fremmer det gode liv inden for sundhed, motion, natur og kultur.

PROJEKTINFO

Effekt ift. visions-planens målsætninger

Øget bosætning og varieret demografi	●	○	○
En styrket erhverv- og turismeudvikling	●	●	○
Et bæredygtigt ø-liv	●	●	○

Tidshorisont

2023 2025 2028 2032

Økonomi

small medium large

Projekter

2 Æ´Bøes - klimasikring og byport i ét

Formål
Formålet med projektet 'Æ´Bøes - klimasikring og byport i ét' er at skabe en plads på kanten af Aarø by og havn samt en forbedring af trafiksituationen omkring pladsen. En plads, der på én gang udgør en naturbaseret klimasikring af byen og samtidig markerer sig som en byport - et mødested der formidler byen og øen og inviterer til ophold.

Beskrivelse
Æ´Bøes var i tidligere tider stedet, hvor byens mænd mødtes dagligt for at udveksle og drøfte vejr og vind. I dag er pladsen en græsplæne, og en eksisterende betonkant sikrer byen mod vandet. Trafikken omkring Æ´Bøes er udfordret, og det kan være svært at komme rundt i det skarpe sving, særligt for turistbusserne.
Det er et ønske, at den hårde betonkant ændres til en mere blød og rekreativ klimasikring og kant, der beskytter mod vandet og trafikken og samtidig åbner op mod Æ´Bøes.

Som en byport til Aarø by, skal pladsen styrkes, som et ankomstpunkt til byen og et rekreativt knudepunkt på kanten mellem by og havn. Her kan der skabes plads til ophold, til formidling af de mange muligheder øen tilbyder og ikke mindst en formidling af den lokale historie. Ved særlige lejligheder kan pladsen også fungere som handelsplads, fx. med salg af lokale råvarer eller loppemarked.

Æ´Bøes kan med fordel blive en byport ind til Aarø by, og der kan på den lange bane også arbejdes med at få markeret ankomsten ved en pladsdannelse i den anden ende af byen ud fra Aarøhus og den tidligere skole.

De næste skridt
Projektet skal videreudvikes som en del af den strategisk fysiske udviklingsplan for Aarø. Her kan projektet konkretiseres yderligere, og der skal indledes dialog med både grundejere og myndigheder.

PROJEKTINFO

Effekt ift. visions-planens målsætninger	
Øget bosætning og varieret demografi	◉ ○ ○
En styrket erhverv- og turismeudvikling	◉ ◉ ○
Et bæredygtigt ø-liv	◉ ◉ ○
Tidshorisont	◉ ◉ ◉ ○ →
	2023 2025 2028 2032
Økonomi	○ ○ ◉
	small medium large

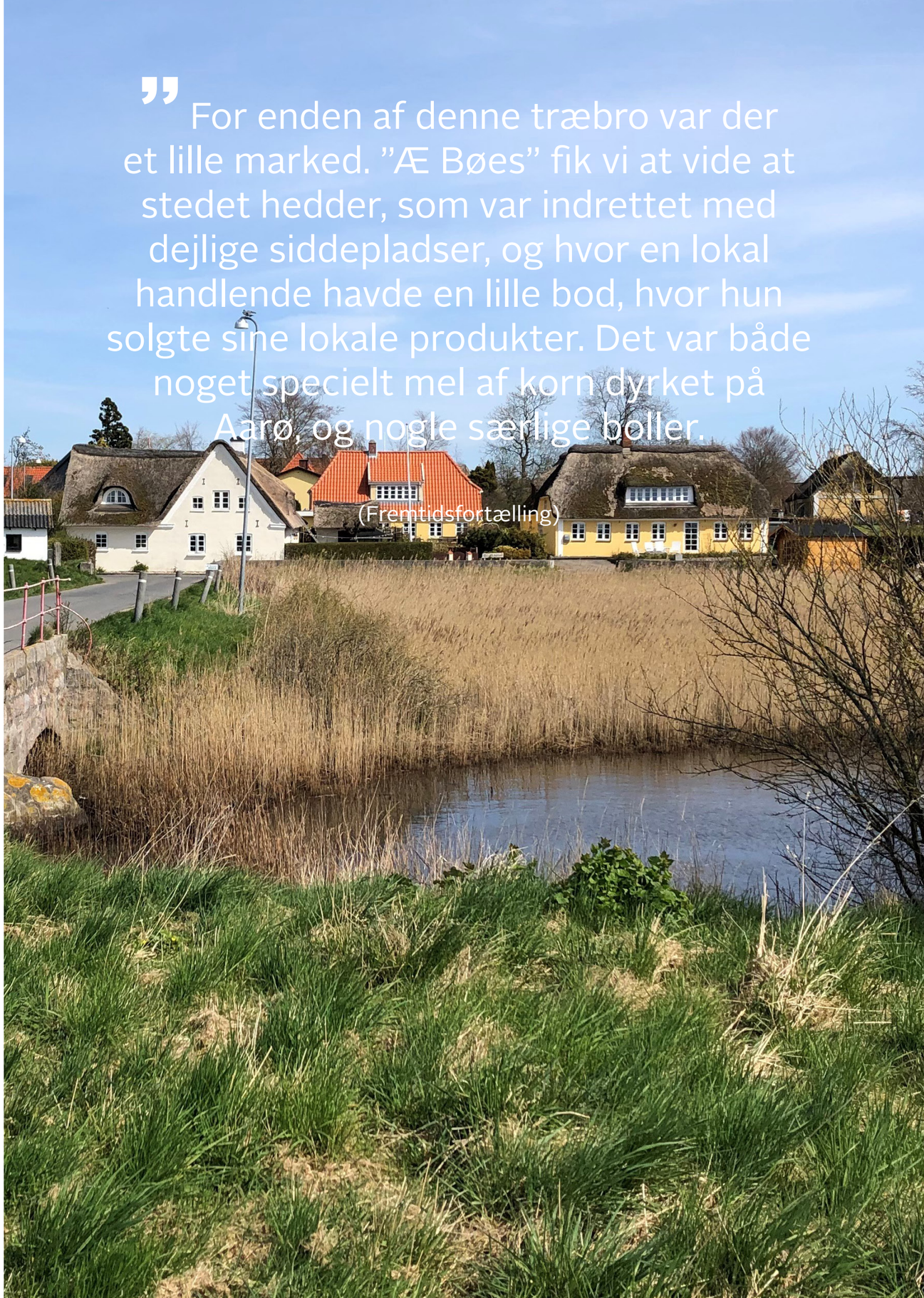

3 Projekter
Pendlervenlig færge

Formål
For at styrke Aarø som et helårssamfund er det et ønske, at det gøres endnu nemmere at pendle mellem Aarø og Aarøsund.

Beskrivelse
Med en sejlafstand på 8 min. er Aarø langt fra et isoleret ø-samfund. Aarøfærgen sejler i timedrift, og i spidsbelastede perioder er det endnu mere. Alligevel opleves det af nogle beboere som en udfordring at pendle, og en række tiltag kan sættes i værk for at gøre det endnu nemmere at passe et arbejde på fastlandet.
En mulighed er at få flere afgange tidligt om morgenen og om eftermiddagen, da det ofte er disse tidspunkter at pendlerne sidder i kø. Derudover kan det være en mulighed at tage bane 2 i brug. Denne vil kunne bruges som særlige opmarsbåse til pendlere, hjemmehjælpere samt bestillinger i forbindelse med særlige følsomme transporter (fx. fødevarer til og fra øen).

De næste skridt
Projektet kan gennemføres i et samarbejde på tværs af arbejdsgruppen for Infrastruktur og mobilitet, Aarø Beboerforening, det lokale erhverv og Haderslev Kommune.

Arbejdsgruppen for Infrastruktur og mobilitet ønsker som et første skridt at undersøge behovet og gå i dialog med pendlerne og de erhvervsaktive på Aarø.

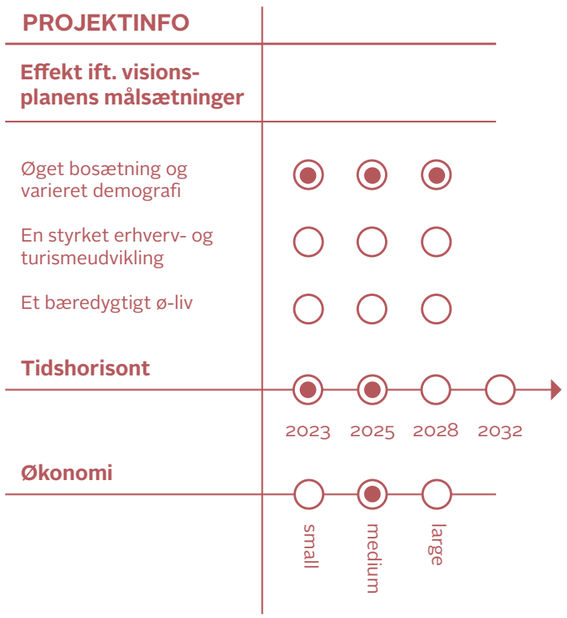

4 Projekter
Elladestandere på Aarø (og Aarøsund)

Formål
Formålet med dette projekt er at få etableret elladestandere på Aarø. Dette tiltag skal bidrage til at styrke den bæredygtige mobilitet på Aarø.

Beskrivelse
For at styrke Aarø, som en attraktiv destination for både turister og mulige tilflyttere skal Aarø understøtte nye bæredygtige transportformer. Dette gøres bl.a. ved etablering af elladestandere på havnen. Derudover skal der arbejdes med at gøre det attraktivt og nemt at efterlade bilen i Aarøsund. Dette kan bl.a. gøres ved at skabe endnu bedre forhold for parkering i Aarøsund og her kan der med fordel også være elladestandere, der lader bilen, mens du tager et smut til Aarø.

Etableringen af elladestandere kræver en dialog med udbydere, og det er der relevant at gå i dialog med de nærtliggende byer og aktører som fx. Aarøsund, hvor både badehotel og campingplads kan have fælles interesser. En fælles indsats vil styrke projektet og den bæredygtige mobilitet på tværs af et større område.

De næste skridt
I juni 2022 blev der informeret om, at Haderslev Kommune arbejder på en løsning med elladestandere i Aarøsund - og i den forbindelse kan Aarø også blive tænkt ind - f.eks. ved parkeringspladsen ved færgen.
I det videre arbejde skal der følges op på denne dialog, da det er oplagt at det etableres på begge sider af vandet.

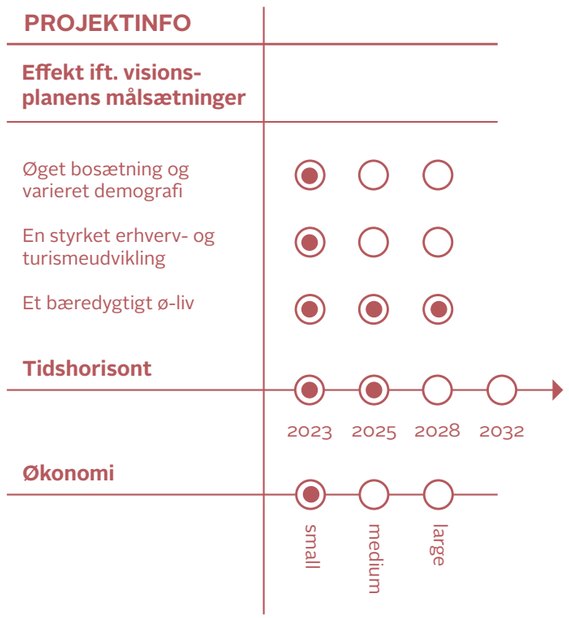

Indsatsområde

NATUR, LANDSKAB, KYSTER OG LANDBRUG

En stor del af den værdi, der findes på Aarø er knyttet til naturen og landskabet rundt på øen. Indsatsområdet "Natur, landskab, kyster og landbrug" tager afsæt i ønsket om at få endu flere ud i naturen og skabe mulighed for endnu flere forskelligartede oplevelser i naturen på Aarø.

Der er et potentiale i at formidle øen, naturen og historierne endnu bedre, således at de besøgende bliver godt spredt ud på øen, og det bliver nemmere at vide, hvor de skal hen, og hvad de kan opleve. Enkelte steder er der behov for at styrke forbindelserne og sammenhængen rundt på øen, ligesom at der skal være mulighed for at gøre ophold.

Fremtidens Aarø skal i endnu højere grad bære præg af lokal produktion af råvarer og nicheproduktion. Med et fokus på at styrke de naturmæssige kvaliteter på Aarø knytter indsatsområdet sig også til spørgsmålet om den fremtidige arealanvendelse på Aarø. Landmændenes alder stiger og trods megen aktivitet på fødevareområdet, med både bryggeri, vinproduktion og madsteder, må man sige, at landbruget er under afvikling. Det meste jord bliver nu drevet af én landmand. På øen frygter man derfor, at når gårdene/ jorden på et tidspunkt skal afhændes, at jorden bliver solgt til en landmand uden for øen og bliver braklagt.

Ud over de udpegede projekter der er beskrevet på de næste sider, har der også været drøftet en række andre ønsker og ideer, der knytter sig til emner omkring natur, landskab, kyster og landbrug.

- Træningsfaciliteter i naturen
- Flere shelterområder
- Stoppesteder for havkajak og kanosejlads langs kysten
- App der formidler naturen på Aarø

VI VIL ARBEJDE FOR...

- At der arbejdes med at skabe flere forskelligartede naturoplevelser.
- At der arbejdes med at styrke forbindelserne ud i naturen.
- At der arbejdes med at skabe synlig og indpasset formidling af landskabet, historierne mm.
- At der påbegyndes en omstilling af landbruget, med fokus på lokale råvarer og nicheproduktion.

"Frugttræerne langs den asfaltere-de vej er vokset godt og står i blomst. De vilde blomster i grøftekanterne står i fuld flor og dufter dejligt. Insekterne summer. Der er anlagt nye vandre- og trampestier, så det på en måde binder øen sammen, på kryds og tværs. Man kan gå øen rundt langs vandkanten, gå på digerne, så man får det smukkeste udsyn over øen og Lillebælt.

(Fremtidsfortælling)

Farvelagt skitse - Original er tegnet af Anders Sanderbo

5 Projekter

Genetablering af vådområdet samt støttepunkter til ophold, overnatning og formidling

Formål
Formålet med en genetablering af et større vådområde på den sydøstlige del af øen er dels at genskabe levesteder for dyr og planter og samtidig skabe mulighed for flere naturoplevelser på Aarø. Et nyt vådområde på Aarø kan udnyttes rekreativt, og det er oplagt at der arbejdes med nedslagspunkter til ophold og formidling i området.

Beskrivelse
Med en genetablering af et større vådområd på Aarø er ønsket at genskabe store arealer af øen med strandenge, søer og mange nye vandhuller. Projektet er markant og det vil have betyde store ændringer i naturen og landskabet på Aarø. Ikke mindst vil det give en række helt nye muligheder for at skabe tilgængelighed og mulighed for oplevelser i naturen. Det kan fx. være muligheder for at gå via en hævet boardwalk, pladser til ophold og fordybelse/pause eller nye muligheder for naturnær overnatning. Nedslag i området kan placeres ved særlige landskabssituationer og/eller indeholde mulighed for formidling af naturen og historien i området.

Det er væsentligt at forbindelsen ude i vådområdet får en høj arkitektonisk kvalitet. Der kan arbejdes med en kombinationsløsning af sti på fladen og et hævet stiforløb af hensyn til at beskytte naturen i området og samtidig komme tørskoet frem. I det videre arbejde skal mulighederne for formidling af naturen, samt ophold og overnatning i området også medtænkes. Derudover udgør pumpestationen en spændende mulighed for at arbejde med et eksisterende bygningsværk i området. Dette kunne med fordel blive brugt som formidlingspunkt i området.

Aarø er en del af det internationale naturbeskyttelsesområde Lillebælt, og der er en særlig beskyttelse af en række naturtyper og arter. Heriblandt er der en række fuglearter, som er i tilbagegang i Danmark, men som med projektet vil nyde godt af de genskabte levesteder. Naturgenopretningsprojektet vil give nye naturoplevelser for Aarø´s beboere og turister og herigennem skabe nye muligheder for en udvikling af turismen på øen. Samtidig vil projektet styrke mulighederne for et ekstensivt landbrug med græssende dyr og produktion af f.eks. kødkvæg til erstatning for det traditionelle landbrug, som er under afvikling på øen.

Projektet henvender sig til Aarøs befolkning, der får adgang til endnu flere skønne naturområder. Samtidig henvender det sig til naturturismen og særligt turister, der har interesse i at komme helt tæt på naturen og fuglelivet.

De næste skridt
Der er i sensommeren 2022 afholdt et møde mellem lodsejere og Naturstyrelsen.
Projektet skal videreudvikles som en del af den strategisk fysiske udviklingsplan for Aarø. Her kan projektet konkretiseres yderligere, og dialogen med både lodsejere og myndigheder kan fortsættes.
Projektet rummer store potentialer i forhold til fonde, der støtter naturgenopretninger, tilgængelighed og formidling af naturen og her kan fonde som Aage V. Jensen Fonden og 15. Juni Fonden være oplagt at inddrage i projektet.

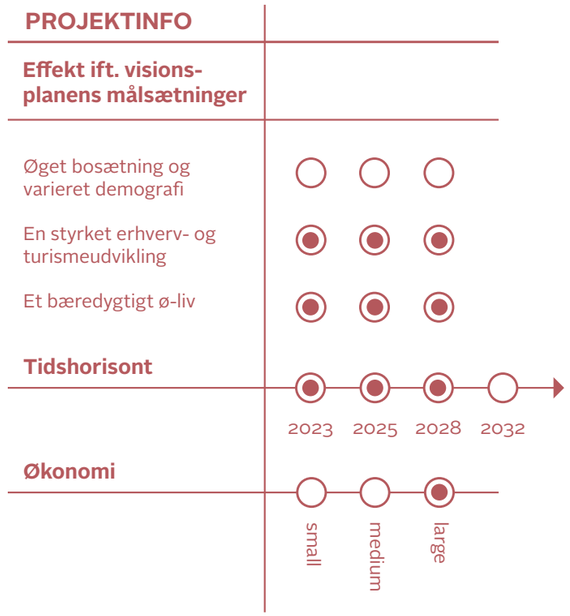

Inspiration - Transformation af pumpestation ved Skjern Å
Johansen og Skovsted Arkitekter - Foto: Rasmus Norlander

Inspiration - Transformation af pumpestation ved Skjern Å
Johansen og Skovsted Arkitekter - Foto: Rasmus Norlander

Inspiration - Arkitektoniske markør i landskabet.
Boardwalk og opholdsrum i vådt område
LABLAND // Foreningsvejen Klitmøller
Foto: Mette Johnsen

6

Projekter

Færdsel på diget mellem grenpladsen og fugletårnet

Formål
Formålet med dette projekt er at gøre det muligt at gå mellem grenpladsen og fugletårnet. Dette giver en unik mulighed for at se Aarø fra oven og stadigvæk få en vandkantsoplevelse, selv når det er højvandet, og man ikke kan gå i vandkanten.

Beskrivelse
For at forhindre oversvømmelser blev der i 1868 bygget diger, som efterhånden er blevet udbygget og forbedret. De lodsejere, som har jord ud mod vandet, hvor der er etableret diger, er alle med i digelauget, og det er digelaugets opgave at sørge for den løbende vedligeholdelse af digerne rundt om Aarø, samt afvanding af de områder, der ligger under havets overflade.
Med færdsel på diget giver det både lokale og besøgende mulighed for at komme op og få en unik oplevelse med udsigt ud over kysten til den ene side og Arø og det flade landskab til den anden side. Turen går fra grenpladsen ved Sydstranden til fugletårnet. Herfra kan man se over på Aarø Kalv og til Fyn, og fra markvejen nordpå kan man gå ind til Aarøstenen - en vandreblok i granit som er ført med isen, formentlig fra Sverige, til Aarø under Danmarks sidste istid. Sådan kan en gåtur på diget blive en "Must see" oplevelse for besøgende hele året rundt.

De næste skridt
Tilladelse til at benytte diget er blevet taget op i digelauget og hos Kommunen, og det er i første omgang besluttet, at der gives tilladelse til forsøgsperiode på 2 år. Herefter/undervejs evalueres der på, hvad det betyder for digets stand.
Skilte til hver ende af diget er under udarbejdelse, så det bliver tydeligt formidlet, hvor man må gå.

På den lange bane kan det undersøges, om digerne på andre dele af øen også på sigt vil kunne være mulige at vandre på.

PROJEKTINFO

Effekt ift. visions-planens målsætninger

Øget bosætning og varieret demografi	○ ○ ○
En styrket erhverv- og turismeudvikling	◉ ◉ ○
Et bæredygtigt ø-liv	◉ ○ ○
Tidshorisont	◉ ○ ○ ○ →
	2023 2025 2028 2032
Økonomi	○ ◉ ○
	small medium large

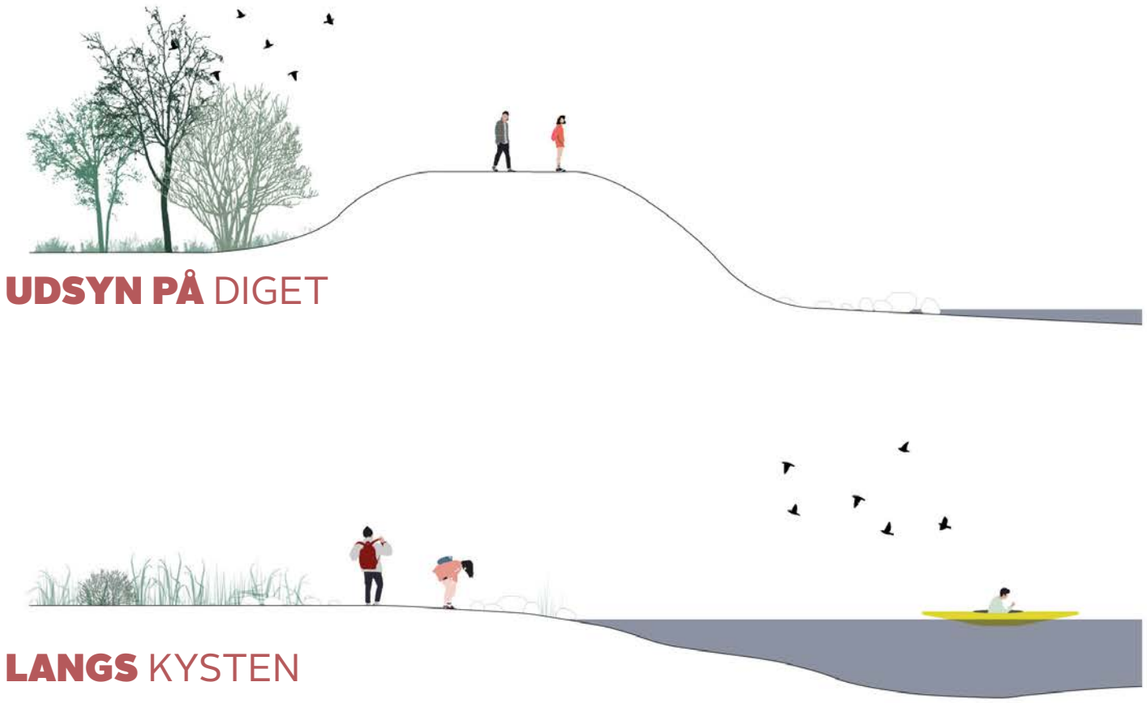

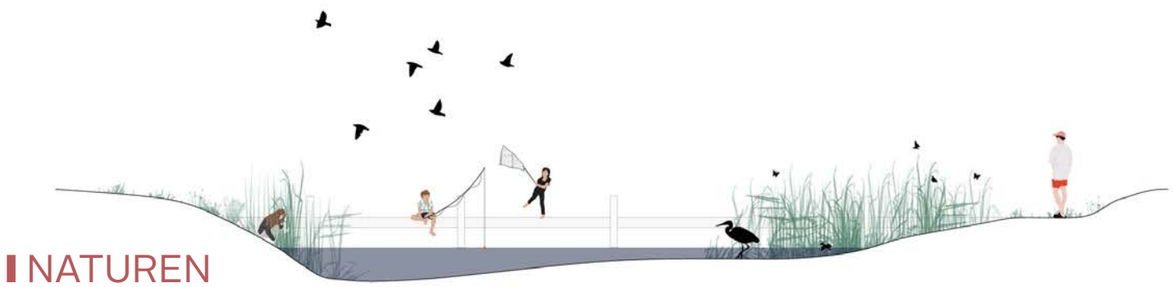

7

Projekter

Formidling af naturen og øens historie

Formål
Formålet med projektet er at styrke formidlingen af naturen og øens historie, både på havnen samt ude i landskabet. Det handler om at gøre det let at orientere sig og finde rundt, men også om at binde øen bedre sammen gennem visuelle greb.

Beskrivelse
Gode sammenhængende forbindelser mellem havnen, byen og det åbne land/kysten er en forudsætning for at kunne opleve alt, Aarø har at byde på. Forbindelser er typisk markerede ruter, eksempelvis vandreruter eller cykelruter, men det kan også være gennemgående landskabstræk eller særlige oplevelsesruter i landskabet som fx. digerne. Med en styrket formidling af naturen og øens historie ønsker arbejdsgruppen for landskab, natur, kyster og landbrug at arbejde med at forbedre den allerede eksisterende formidling og tilføje nye lag med både formidling af øens historie og natur.

Af ideer der har været drøftet undervejs i processen kan nævnes:

- En historisk rute og formidlingssti der indeholder fortællinger og opgaver fx. i form af geocaching.
- Formidling af dyre/plantelivet på Aarø, fx. ved Aarø Kalv.
- Etablering af oversigtskort ved centrale knudepunkter som fx. havnen og i byen.
- 'Code of Conduct' - En adfærdskampagne hvor man bruger skilte til at "nudge" folk til god opførsel på øen, fx. i forbindelse med fart, men det kan også knytte sig til god adfærd i naturen.
- Det kan overvejes, om der skal udarbejdes en samlet formidlingsstrategi for Aarø. I en samlet formidlingsstrategi bør man også indtænke visuel orientering gennem genkendelighed i design, form og farve.

De næste skridt
Projektet kan gennemføres af arbejdsgruppen for landskab, natur, kyster og landbrug i et samarbejde mellem Haderslev Kommune, Visit Haderslev, færgen og øens erhvervsdrivende og foreninger. Et bredt forankret samarbejde sikrer en sammenhæng på tværs af øen og fastlandet samt mellem den digitale og den fysiske formidling.

I det videre arbejde kan der ansøges om midler hos fx. Nordea Fonden eller Friluftsrådet samt mindre puljer hos Haderslev Kommune.

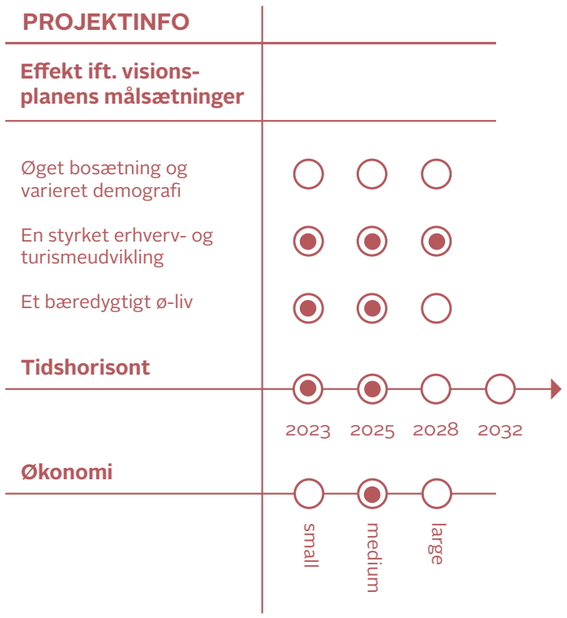

8

Projekter

Trampestier

Formål
Aarø skal være endnu bedre at besøge til fods og vandreturister skal besøge øen, også udenfor sæson. Øen har allerede en del af Camino ruten på Haderslev Næs - en vandrerute på i alt 106 km mellem 9 smukke kirker i et blødt, sønderjysk landskab.
Der er dog potentialer for at styrke forbindelserne rundt på øen og give lokale og besøgende endnu bedre mulighed for at komme rundt på stierne samt at styrke forbindelserne mellem kysten og de primære veje på øen. Med gode stiforbindelser sikrer vi også et hensyn til den unikke natur, der kendetegner Aarø.

Beskrivelse
Helt konkret ønskes der, hvis muligt, genetableret en trampesti fra asfaltvejen og forbi sommerhusene ved Aarø Sydstrand og ned til vandet. Stien er der allerede i dag, men denne ønskes tilgængeliggjort.

Derudover ønskes stien nord for Lone og Knud og ned til stranden forbedret, så den bliver mere tilgængelig, særligt i forbindelse med vådt vejr. Hegnet ved stien skal holdes, så det bliver nemmere at gå på stien.

I forbindelse med genetableringen af stier på Aarø er det oplagt at stierne også navngives, fx. med inspiration fra de historiske spor og navne.

De næste skridt
Stiforbindelserne er som udgangspunkt trampestier/spor uden fast belægning. Ved stier langs strækninger igennem vådområder kan der etableres en simpel spang med forbehold for gældende landskabsbindinger. Derudover er det et ønske at der arbejdes med flis, grus eller lign. på de udpegede stier. Arbejdsgruppen ønsker en dialog med Haderslev Kommune i forhold til hvilken løsning, de skal anvende til de udpegede stier.

I det videre arbejde med at binde Aarø endnu bedre sammen, ligger der et større arbejde i at etablere lodsejeraftaler med de berørte lodsejere. Tillige ønsker arbejdsgruppen en dialog med Haderslev Kommune for at sikre at vandet fra havet ikke bryder igennem (ved overå/ådalen) og derved forhindrer beboere samt turister i at kunne gå langs vandkanten øen rundt.

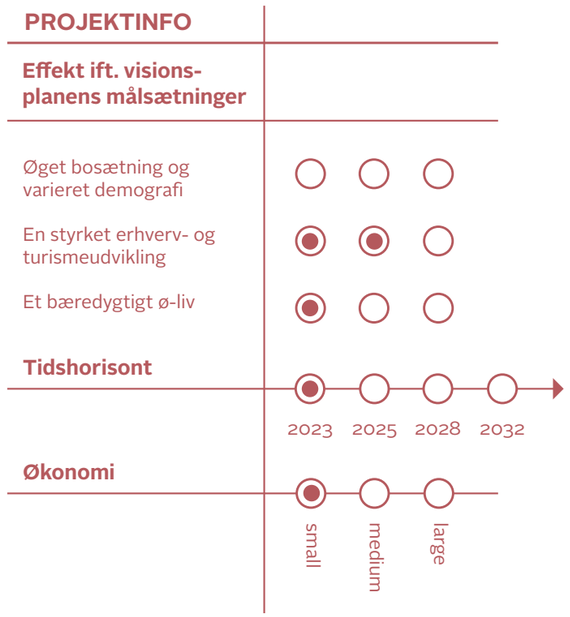

9

Projekter

Nye borde- og bænkesæt

Formål
Naturen på Aarø skal opleves, og der skal være gode muligheder for pauser og ophold. Derfor er der også allerede sat en række borde- og bænkesæt op på Aarø. Med dette projekt er formålet få etableret flere pladser til ophold rundt på øen, samt at få fornyet/renoveret de møbler, der er nedslidte.

Beskrivelse
Arbejdsgruppen ønsker helt konkret at der etableres 4 nye vedligeholdelsesfri borde- og bænkesæt samt at 10 eksisterende borde- og bænkesæt udskiftes. Derudover udskiftes 4 eksisterende bænke samt 2 nye etableres.
Disse nye borde- og bænkesæt samt eksisterende skal gerne fremgå af et info-kort på havnen samt i diverse turistbrochurer om Aarø. Dermed bliver det også nemmere at planlægge en gåtur med gode muligheder for ophold undervejs.

Det kan overvejes at der, som et ekstra lag i projektet, skal arbejdes med en formidling af de gamle stednavne på øen, fx. brændt ind i borde/bænke eller lavet som en plade, der kan skrues på.

De næste skridt
Aarø beboerforening står i dag for vedligeholdelse af de eksisterende borde- og bænkesæt. I det videre arbejde skal der derfor koordineres på tværs af arbejdsgruppen og beboerforeningen, da det er vigtigt at der fortsat er frivillige, der løbende står for drift og vedligehold.

PROJEKTINFO

Effekt ift. visions-planens målsætninger

Øget bosætning og varieret demografi	● ○ ○
En styrket erhverv- og turismeudvikling	● ○ ○
Et bæredygtigt ø-liv	○ ○ ○

Tidshorisont

● ○ ○ ○ → 2023 2025 2028 2032

Økonomi

● ○ ○ small medium large

10

Projekter

Muldtoilet ved Sydstranden

Formål
Muldtoilet (multtoilet) er en praktisk toiletløsning til brug i naturen.

Beskrivelse
Med mange besøgende på øen er der peget på et behov for etableringen af et muldtoilet ved Sydstranden på Aarø.

De næste skridt
Der findes forskellige versioner af et muldtoilet, men det er væsentligt at den valgte løsning bliver nem at drifte, samt at det er en bæredygtig løsning. Et muldtoilet kræver løbende drift og vedligehold, og det er afgørende at der findes en lokal løsning på dette, forud for etableringen.

PROJEKTINFO

Effekt ift. visions-planens målsætninger

Øget bosætning og varieret demografi	● ○ ○
En styrket erhverv- og turismeudvikling	● ○ ○
Et bæredygtigt ø-liv	○ ○ ○

Tidshorisont

● ○ ○ ○ → 2023 2025 2028 2032

Økonomi

● ○ ○ small medium large

„Vi tror at det oprindelige landbrug er aftagende. Noget af jorden laves til vådområde. Andet erstattes af nye mindre landbrugsformer, fx. permakultur (frugt, bær, grønt) og mindre produktioner af kød. Øens erhverv er udvikles således at det også omfatter et mikro-slagteri.

(Lokal fremtidsfortælling)

Foto: Haderslev kommune

Indsatsområde

BOSÆTNING OG MARKEDSFØRING

Indsatsområdet “bosætning og markedsføring” rummer projekter og tiltag, som gør det muligt at få flere borgere til øen, og skaber synlighed omkring de tiltag, øen har at byde på, og som gør Aarø til noget helt særligt.
En central udfordring i arbejdet med bosætning på Aarø handler om adgangen til nye gode moderne boliger, som er attraktive for nye tilflyttere med børn samt moderne lejeboliger til byens ældre befolkning. Denne problematik vil vi arbejde på at løse frem mod 2032, således at der er gode muligheder for at bo på Aarø, både når du er en børnefamilie og ældre.
Bosætning handler dog ikke kun om udstykning af nye byggegrunde, men i høj grad også om at skabe en god ramme for hverdagslivet på øen.

Når det kommer til at skabe mere synlighed, udgør lokale historier en stolt fortælling om et sted. Væsentligt er det at vise, hvad der er særligt, specielt og helt fantastisk ved at bo eller bosætte sig på Aarø. Aarø skal ikke konkurrere med Haderslev, men tilbyde et alternativ, der knytter sig til de kvaliteter Aarø har at tilbyde.

Ud over de udpegede projekter, der er beskrevet på de næste sider, har der også været drøftet en række andre ønsker og ideer, der knytter sig til Bosætning og markedsføring

- Midlertidige Tiny Houses, der giver flere mulighed for at bo på Aarø.
- Et ungdomsklubhus hvor de unge kan mødes, fx. til gamerweekend.

VI VIL ARBEJDE FOR...

- At der arbejdes med at styrke synligheden og fortællinger om livet på øen.
- At der arbejdes på at skabe flere bo-muligheder til nye beboere samt fastholde de beboere der allerede er på øen.
- At der arbejdes på at skabe en større variation i beboersammensætning.

> ”Jeg drømmer om, at bæredygtig udvikling er synonym med Aarø. Vi er blevet godkendt som Fri-ø. Det betyder at øen har udviklet sig til et moderne og inspirerende samfund.
>
> (Lokal Fremtidsfortælling)

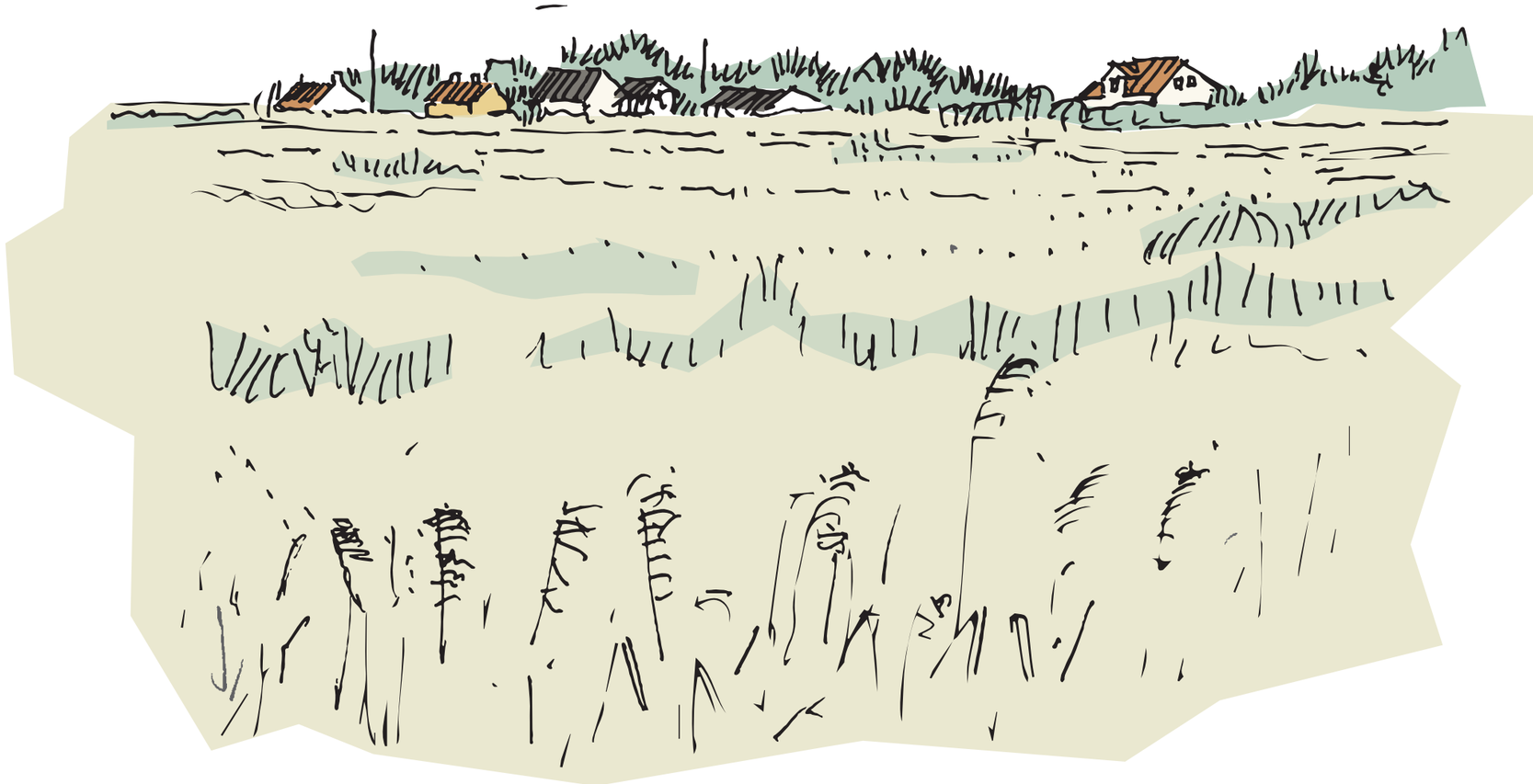

Farvelagt skitse -Original er tegnet af Anders Sanderbo

11 Projekter
Udstykning af nye grunde

Formål
Formålet med dette projekt er at undersøge mulighederne for at skabe yderligere bosætning på Aarø med fokus på enkelte nye udstykninger til helårsbeboelse på øen.

Beskrivelse
Beboerne på Aarø ønsker at fastholde beboere og samtidig tiltrække nye tilflyttere gennem nye boliger, der kan understøtte en blandet beboersammensætning.
Bosætningspotentialer på Aarø er tæt forbundet med de helt unikke kvaliteter, som naturen og det åbne landskab tilbyder, og det kræver derfor en analyse af landskabet at udpege nye grunde.
Det er i den sammenhæng vigtigt, at der ved en eventuel udvikling og udpegning af områder til bosætning, tilsigtes bebyggelser, der sætter de landskabelige værdier højt.

- **Muligheder indenfor landsbygrænsen** Bebyggelse på kanten af byen, skal ske med stor respekt og nænsomhed overfor det eksisterende bebyggelse og kulturmiljø. I Aarø by er der enkelte muligheder for ny bebyggelse. Særligt interessant er et attraktivt område på kanten af byen, hvor der tidligere har været en minkfarm. Nye byggegrunde i dette område kan oplagt have et fokus på klimasikring og klimavenlig bebyggelsesstrukturer, da det ligger i et udsat område.

- **Udstykningen i det åbne landskab** - Bevæger vi os udenfor landsbygrænsen er der en række bindinger i landskabet, man skal forholde sig til, med både kystnærhedszone, strandbeskyttelseszone samt et større antal beskyttede naturtyper. Aarø Beboerforening har dog ansøgt om at blive Fri-ø, og skulle dette lykkes, vil et fokusområde være at skabe mulighed for enkelte udstykninger af nye attraktive grunde, også udenfor landsbyafgrænsningen.

- **Alternative boformer** - Der er lokalt en række ønsker til mere alternative boformer som fx. seniorbofællesskaber eller “Tiny Houses”.

De næste skridt
Som en del af arbejdet med en strategisk fysisk udviklingsplan for Aarø ønskes muligheder for attraktive udstykninger belyst. Konkrete udpegninger skal ske i et tæt samarbejde med Haderslev Kommune, der kan bidrage med et samlet plangrundlag for mulighederne for udvikling på Aarø.

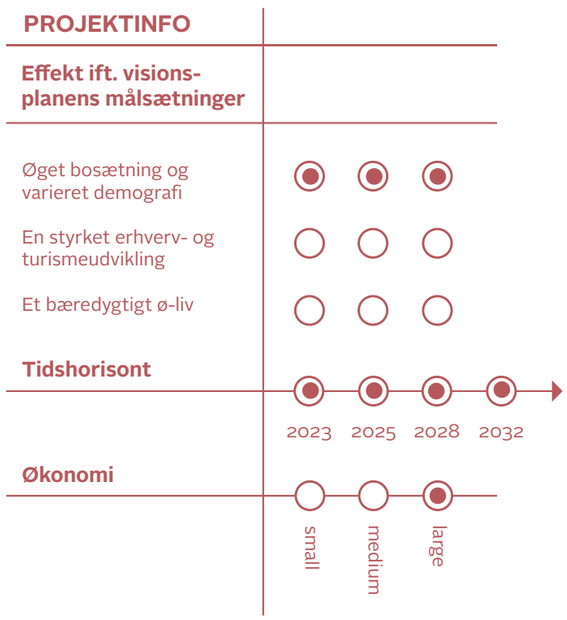

12 Projekter
Almene boliger på Aarø

Formål
Formålet med projektet er at få skabt flere og et mere varieret udbud af boliger på Aarø og dermed øget bosætning.

Beskrivelse
Som led i at sikre danske småøers fremtid har regeringen afsat en pulje til at støtte alment boligbyggeri på de danske små øer.

Et mere differenceret boligudbud på Aarø vil kunne understøtte øens befolkningsudvikling i en positiv retning. Derfor samarbejdes der med boligselskabet HAB om at etablere 10 nye almene boliger på Aarø på en udvalgt grund tæt på Brummers Gård.

Det forhold at der p.t. ikke er almene udlejningsboliger på Aarø, kan afholde mulige interesserede for at bosætte sig på Aarø, da det vil kræve et boligkøb, hvilket mange ”første gangs” øboere måske ikke er klar til. Samtidig kan en ny lejebolig give flere af de ældre, der bor i ejerbolig, mulighed for at flytte til et mindre sted, hvor de kan bo. Nye almene boliger vil ikke kun give nye beboere mulighed for at flytte til Aarø, men vil også være en anledning til at der bliver sat gang i flyttekæderne på øen.

De næste skridt
Haderslev Byråd har ultimo december 2021 erklæret sig villig til at støtte byggeplanerne, såfremt der kan opnås engangstilskud til boligbyggeriet fra Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen, som har puljemidler til fremme af nyopførelse af almene boliger på danske øer.

HAB har i samarbejde med Haderslev Kommune ansøgt om 10 x 400.000 kr. og Bolig- og Planstyrelsen har 4. juli 2022 bekræftet modtagelsen af ansøgningen om tilskud til etablering af almene boliger på småøer og i ø-kommuner. Der afventes på nuværende tidspunkt svar på denne ansøgning.

Projektet er igangsat af Aarø Beboerforening og skal realiseres i et samarbejde med boligselskabet HAB og Haderslev Kommune.

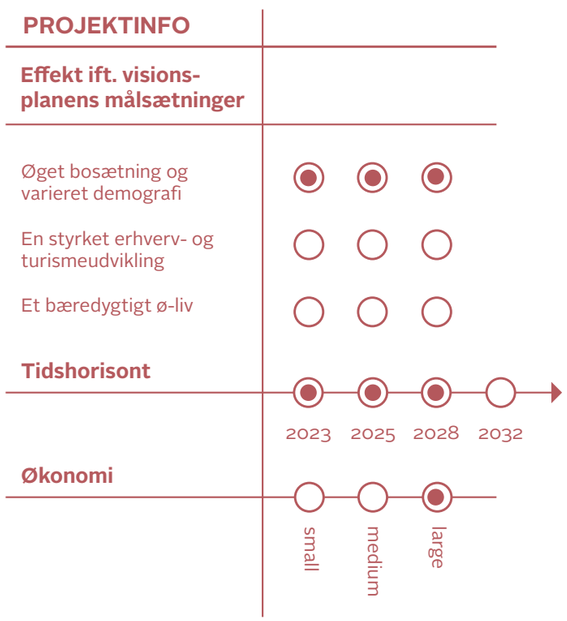

Projekter

13 Etablering af prøveboliger i Lions

Formål
Formålet med projektet er at etablere prøveboliger på Aarø og dermed at give potentielle tilflyttere mulighed for at prøve ølivet af på Aarø i en periode, inden de træffer beslutningen om at flytte til øen.

Beskrivelse
Mange interesserede kan have forbehold i forhold til ø-livet, fordi de er bekymret for, hvordan man får hverdagen til at hænge sammen, når man bor på en ø. Der kan også være bekymringer for hvordan det er at bo på Aarø, når det er vinter.
Med udlejningen af boligerne får man mulighed for at leje sig ind i en fuldt møbleret prøvebolig og dermed prøve ø-livet.

Lions Club har 3 udlejningsboliger på Aarø, der ikke bliver brugt i vinterhalvåret. Det er derfor oplagt at disse boliger anvendes som prøveboliger for potentielle tilflyttere i vinterperioden.

Arbejdsgruppen for 'Bosætning og markedsføring' har indgået et samarbejde med Lions Club ift. Lions huse på Aarø. Samarbejdet betyder at Lions Club har indvilliget i at udleje boligerne i vinterhalvåret med henblik på at "kommende borgere" kan prøve at bo på øen, inden de træffer endelig beslutning om at bosætte sig.

De næste skridt
Projektets igangsætter er arbejdsgruppen for 'Bosætning og markedsføring'.

Lions Club udlejer boligerne. Kommende lejere skal ansøge Aarø beboerforening om en prøvebolig. Et udvalg med repræsentanter fra Lions Club og Aarø beboerforenings bestyrelse vil udvælge blandt ansøgerne. På den måde forsøges det at sikre, at boligerne udlejes til potentielt kommende bosættere og ikke blot til personer, som ønsker et "ferie-ophold".

Boligerne kræver en investering i forhold til bl.a. varmekilder og isolering. Der er søgt og bevilliget 100.000 kr. fra Nykredits Fond til arbejdet. Lions Club investerer 11.000 kr. og de sidste 4000 kr. er bevilliget via borgerbudgetteringen.
Det forventes at huslejen for prøveboligerne ligger i et niveau svarende til 7-800 kr. pr. uge + elforbrug. Arbejdet sættes i gang i efteråret 2022.

I samarbejde med Lions Club arbejdes der på at indhente tilbud fra elektriker og isoleringsfirma samt ansøges midler til dette, bl.a. hos Nykredit Fond. Det første tilsagn til projektet er allerede kommet ind og planlægningen er i fuld gang.

Boligerne ejes forsat af Lions Club, og det er dermed også deres ansvar at sikre drift samt vedligehold af boligerne.

PROJEKTINFO

Effekt ift. visions-planens målsætninger

	2023	2025	2028
Øget bosætning og varieret demografi	●	●	●
En styrket erhverv- og turismeudvikling	●	○	○
Et bæredygtigt ø-liv	○	○	○

Tidshorisont

2023 2025 2028 2032

Økonomi

small medium large

Projekter

14 Fælles kontor- og mødefaciliteter på Aarøhus

Formål
Formålet med projektet er at få skabt muligheden for at arbejde "ude" og stadigvæk være på Aarø. Dermed er det også ønsket at styrke mulighederne for at arbejde og bo på Aarø. Digitaliseringen og mulighederne for hjemmearbejde betyder at flere og flere ikke behøver at være fysisk til stede på deres arbejde. Dette giver nye muligheder for øer som Aarø, hvor vi ønsker at tiltrække flere yngre beboere.

Beskrivelse
1. salen på Aarøhus er aktuelt ikke udnyttet. 1. salen er i fuld loftshøjde, men kan ikke benyttes, idet det er indrettet som loftsrum. BMG har arbejdet med en idé, som betyder at 1. salen ombygges og indrettes med kontor- og mødefaciliteter samt eventuelt multirum.
Formålet er at borgere på Aarø, herunder også turister i sommerhusene og på campingpladsen får mulighed for at leje sig ind i faciliteterne. Dette giver mulighed for et fleksibelt arbejdsliv, idet man dermed ikke skal arbejde hjemme, hvor familien også er, men kan benytte faciliteterne på Aarøhus. Samtidig giver det også mulighed for at foreninger og lignende kan benytte møderumsfaciliteterne uden at skulle booke den store sal. Der vil blive opsat en udvendig trappe, hvormed man nemt får adgang til 1. salen, og dermed ikke skal forstyrre eventuelle arrangementer i den store sal.

Ud over at være en praktisk foranstaltning der giver gode arbejdsforhold, så kan et kontorfællesskab også bidrage med et socialt arbejdsfællesskab, hvilket igen kan spille en væsentlig rolle ift. at gøre Aarø til en attraktiv ø at bosætte sig på.

De næste skridt

Aarøhus og arbejdsgruppen for 'Bosætning og markedsføring' søger fondsmidler og er indehaver af selve projektet. Aarøhus vil stå for udlejningen. Ombygningen af 1. salen forventes at koste 500.000 kr. Aarøhus og BMG søger om finansiering ved "landdistriktspuljen" og "Projekt små øer".

PROJEKTINFO

Effekt ift. visions-planens målsætninger

	2023	2025	2028
Øget bosætning og varieret demografi	●	●	○
En styrket erhverv- og turismeudvikling	○	○	○
Et bæredygtigt ø-liv	●	○	○

Tidshorisont

2023 2025 2028 2032

Økonomi

small medium large

15 Projekter
“Mit Aarø”

Formål
Formålet med projektet er, via digitale platforme som Instagram og Facebook, at målrette fortællingen om Aarø og brande øen for at fremme vores erhverv og bosætning.

Beskrivelse
Aarø er en mangfoldig, aktiv og kreativ ø - det skal andre end beboerne på øen vide. Det forventes, at der i fremtiden vil komme flere boliger til salg på Aarø grundet nye udstykninger og naturlig udskiftning. Derfor skal interessen vækkes hos dem, der endnu ikke er flyttet til Aarø - folk skal stå i kø for at få en bolig.

Med instagramprofilen og hasttagget “Mit Aarø” formidles livet på Aarø hele året rundt.
Formidlingen har fokus på at vise de forskellige sider af Aarø, hvor både naturen, vandet, fællesskabet og de mange aktiviteter sætter sit præg på hverdagslivet.

De næste skridt
Instagramprofilen “Mit Aarø” er allerede sat i gang, og der bliver lagt billeder op fra livet på øen. I det videre arbejde med “Mit Aarø” kan man overveje at invitere flere til at dele og formidle deres Aarø. Det kan være kendte ansigter på øen som fx. havnefogeden, vinbonden, formanden for beboerforeningen eller kaptajnen på Aarøfærgen. Derudover er det oplagt at hashtagget #mitaaroe bliver anvendt på tværs af øens aktører og synliggjort bredt i formidlingen af øen.

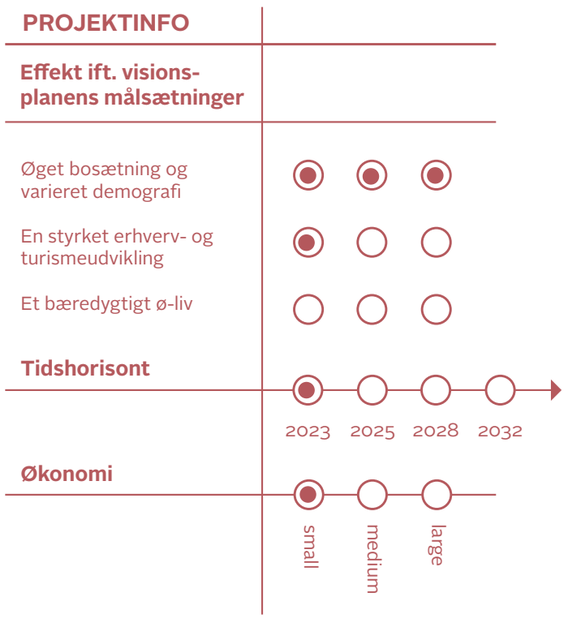

16 Projekter
Social markedsplads

Formål
Der er udviklet en ny Facebook side ”Aarø nabohjælp”. Formålet med siden er, at gøre det nemt for borgere på Aarø at finde hjælp til fx. kørsel, hjælp til praktiske forhold, deleøkonomiske tiltag osv.

Beskrivelse
En social markedsplads på Facebook skal understøtte fællesskabet på øen. Det skal bidrage til at nye og kommende borgere mærker ”ånden” på øen og oplever at livet på en ø ikke er så vanskelig,t når man hjælper hinanden.

De næste skridt
Facebooksiden kræver ingen økonomi og administreres/drives lokalt af Yvonne Callesen fra arbejdsgruppen for ‘Bosætning og markedsføring’.

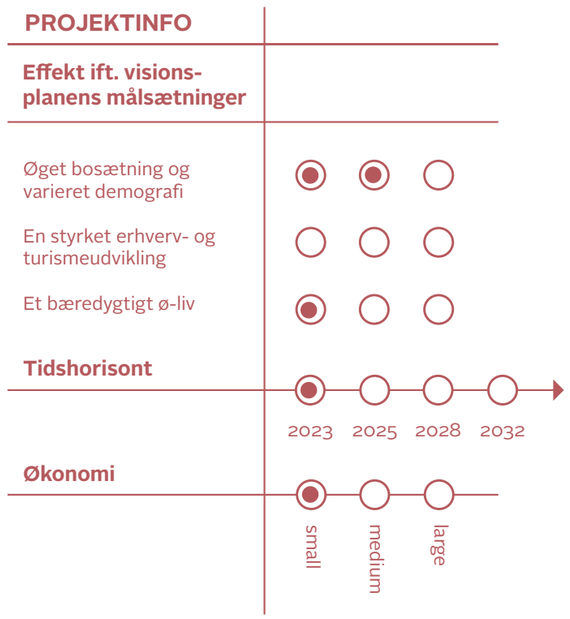

Foto: Haderslev kommune

Indsatsområde

ERHVERV OG TURISME

De lokale skal opleve at turismen har en positiv betydning for livet på Aarø. De tiltag der sættes i værk, skal have rod i stedets karakter, drives frem af lokale kræfter og skabe synergi mellem turisme og lokale levevilkår. Indsatsområdet "Erhverv og Turisme" rummer projekter og tiltag, der har fokus på at styrke Aarø som en stærk erhvervs- og turistdestination, med afsæt i de kvaliteter, der kendetegner Aarø.

Et fokusområde i arbejdet med erhverv og turisme knytter sig til etableringen af nye og varierede overnatningsmuligheder, for på den måde at få endnu flere til at blive på øen lidt længere. Derudover er der også store potentialer i at arbejde videre med at styrke Aarø som en ø, der er kendt for lokale råvare og fødevareproduktion. Flere oplevelser og aktiviteter kan iværksættes og særlige 'oplevelsespakker' kan udvikles, evt. i dialog med omkringliggende turistaktører, som fx. badehotellet i Aarøsund.

Ud over de udpegede projekter, der er beskrevet på de næste sider, har der også været drøftet en række andre ønsker og ideer, der knytter sig til Erhverv og Turisme

- Glamping i forbindelse med campingpladsen
- Fødevarefestival / Høstfest eller lign.
- Tavle på havnen, der formidler hvor de forskellige produkter kan købes.
- Et netværk for lokale råvarer producenter og fødevareproducenter.
- Koordinering mellem serveringssteder i forhold til åbningstider i ydersæson.

VI VIL ARBEJDE FOR...

- At styrke Aarø som en destination for kyst- og naturturisme hele året rundt.
- At der arbejdes med et højere døgnforbrug for turister på Aarø.
- At der arbejdes med at få flere endagsturister til at blive og overnatte på Aarø.

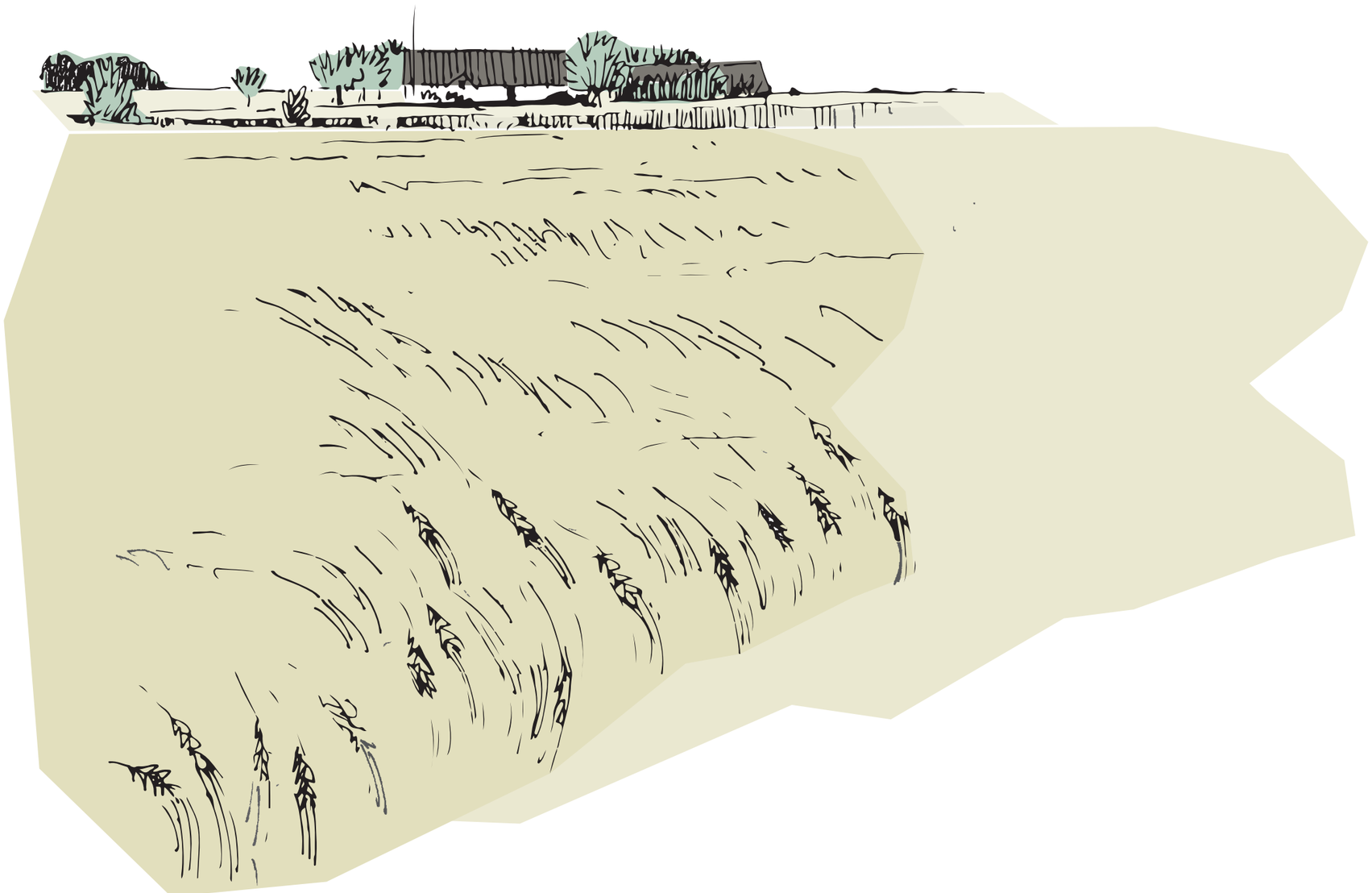

Farvelagt skitse -Original er tegnet af Anders Sanderbo

17 Projekter
Ny platform for overnatning

Formål
Formålet med projektet "Ny platform for overnatning" er at få skabt et større og mere varieret udbud af overnatningsmuligheder på Aarø, og samtidig skal det gøres nemt og overskueligt at finde frem til, hvilke muligheder der er.

Beskrivelse
Privat overnatning er en stigende tendens, og flere og flere lejer deres ejendom ud i forbindelse med at de selv er væk i en kortere eller længere periode. Arbejdsgruppen for 'Erhverv og turisme' ønsker at undersøge mulighederne for at samle alle overnatningsmuligheder i en platform. Her vil det ikke kun være de velkendte overnatningssteder på øen, men også mere alternative overnatningsmuligheder, der skal se dagens lys. Det kan fx. være luksus-glamping eller shelters i en privat have, udlejning af en trætop-hytte eller en lade, der indrettes til primitiv overnatning. Forskellige overnatningsmuligheder der tilbyder en unik oplevelse på Aarø og giver de mange gæster mulighed for at opleve en anden side af Aarø.

De næste skridt
Destination Sønderjylland og Visit Haderslev skal inddrages for at afdække hvilke muligheder, der allerede findes, og hvordan disse organisationer kan støtte projektet. Samtidig skal der igangsættes en dialog med de eksisterende udbydere af overnatning på øen.

PROJEKTINFO

Effekt ift. visions-planens målsætninger

Øget bosætning og varieret demografi	○
En styrket erhverv- og turismeudvikling	◉
Et bæredygtigt ø-liv	○

Tidshorisont

2023 ◉ 2025 ◉ 2028 ○ 2032 ○

Økonomi

small ○ medium ◉ large ○

18 Projekter
Info-tavle ved færgen i Aarøsund

Formål
Der er i dag permanente oplysningstavler både i Årøsund og på havnen på Aarø. Ulempen er at de nemt bliver forældede, og dermed giver forkert information.
Arbejdsgruppen forelår at der opsættes en stor elektronisk infotavle på den grå bygning ved færgen, som kan rumme aktuelle informationer om, hvad der sker på Aarø samt aktuelle oplysninger om færgen.

Beskrivelse
For at man løbende kan informere folk der skal til færgen, etableres en elektronisk info-tavle, som informerer om aktuelle informationer om færgen - at den f.eks. kommer retur og henter de biler, der var der til tiden, at taksterne ændres osv. Det er også her man kan se aktuelle arrangementer på øen eller særlige tilbud hos de erhvervsdrivende osv. Systemet skal være nemt at vedholde og have en høj grafisk opløsning, som gør den let at læse også på afstand. Altså skal denne info-tavle erstatte de gamle tavler, hvor nogle er mere end 10 år gamle og med forældede oplysninger.

De næste skridt
Projektet skal gennemføres i et samarbejde mellem Haderslev Kommune, Visit Haderslev, færgen og øens erhvervsdrivende og foreninger.

Aarø Beboerforening kan stå som ansøger af tilskud til anskaffelsen i samarbejde med Haderslev Kommune, og de andre parter kan klare omkostningerne ved driften.

Anskaffelsesprisen er ca. kr. 80.000. Den årlige drift ligger på omkring kr. 10.000 pr. år.

PROJEKTINFO

Effekt ift. visions-planens målsætninger

Øget bosætning og varieret demografi	◉
En styrket erhverv- og turismeudvikling	◉
Et bæredygtigt ø-liv	○

Tidshorisont

2023 ◉ 2025 ○ 2028 ○ 2032 ○

Økonomi

small ◉ medium ○ large ○

„Allerede inden vi skulle med den nye elektriske færge kunne vi se på lystavler på havnen i Årøsund, hvad der var af mange forskellige arrangementer på Aarø den dag, det var super, så kunne vi allerede på færgen beslutte os for hvad vi gerne ville på øen.

(Fremtidsfortælling)

Foto: Haderslev kommune

Indsatsområde

AKTIVITETER PÅ AARØ HAVN

Havnen er allerede i dag et centralt område på øen. Men stedet har potentiale til i endnu højere grad at danne afsæt for den fremtidige udvikling af Aarø.
Rammerne og faciliteterne omkring havnen i dag er dog nedslidte og trænger til et løft. Samtidig er havnen overfyldt i højsæsonen, og det er et stærkt lokalt ønske at få udvidet havnebassinet, så endnu flere kan få mulighed for at sejle til Aarø.

I 2021 blev der i et samarbejde mellem en nedsat havnegruppe fra Aarø og Haderslev Kommune, igangsat udarbejdelsen af en samlet helhedsplan for Aarø Havn. En plan der beskriver og illustrerer visionerne for udvikling. Målet er en udvidelse af havnen samt et løft af de rekreative og kommercielle rammer ved og omkring havnen.
Især turisme-erhvervet på øen efterspørger en opgradering af lystbådehavnen, der også er ansigtet udadtil og noget af det første, man ser, når man ankommer til Aarø. Et ansigtsløft til havnen vil ikke bare bidrage til en bedre oplevelse på Aarø Havn, men sprede ringe i vandet og have stor betydning for hele øen; både når det kommer til udviklingsmulighederne for det lokale erhverv, skabe gode oplevelser for turismen og blive en løftestang for bosætning på øen.

Med et fokus på indsatsområdet 'Aktiviteter på Aarø Havn' er det ønsket at sætte gang i en række mindre tiltag og aktiviteter, der skal støtte op om den fremtidige vision for Aarø Havn. En samlet opgradering og udvidelse af Aarø Havn har lange udsigter, og mindre tiltag og aktiviteter viser et drive og en vilje til udvikling.

Ud over de udpegede projekter, der er beskrevet på de næste sider, har der også været drøftet en række andre ønsker og ideer, der knytter sig til aktiviteter på Aarø Havn.

- Et galleri eller lokalhistorisk museum i et af de gamle fiskehuse.
- Pop-up markeder, fx. med salg af lokale råvarer og produkter.
- Kaffevogn eller lign. i højsæson.

VI VIL ARBEJDE FOR...

- Der skal arbejdes for at styrke de rekreative rammer omkring havnen.
- Der skal arbejdes for at skabe mere aktivitet og liv på havnen.
- Der skal arbejdes for at få flere kommercielle aktiviteter på havnen.
- Der skal arbejdes for at styrke havnen som et knudepunkt for formidling af oplevelser på Aarø.

> „Jeg drømmer om at der hver tirsdag i sommerhalvåret er der markedsdag på havnen, hvor man kan købe forskellige produkter produceret på Årø, såsom uldvare, øl, vin, honning og lignende. Der er også en fin badebro med stige samt sauna og det sidste nye er flydende shelters ved den bagerste gangbro på den nye havneudvidelse.
>
> (Lokal Fremtidsfortælling)

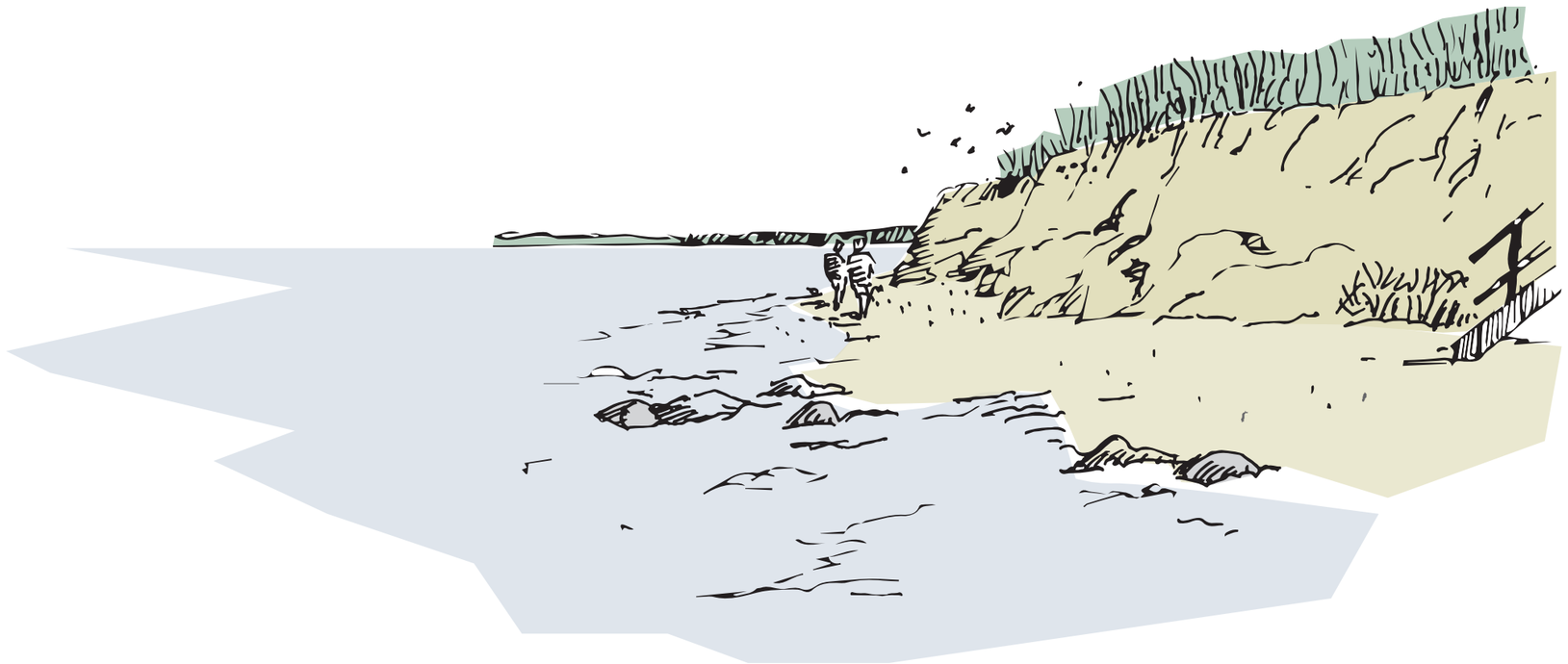

Farvelagt skitse -Original er tegnet af Anders Sanderbo

AARØ'S·PERLE

19 Projekter

Liv i fiskerhusene

Formål
Aarø Havn er et knudepunkt for liv på Aarø, og det er oplagt at der arbejdes med at skabe flere muligheder for kommercielle og/eller kreative aktiviteter ved og omkring havnen. Her udgør de eksisterende fiskerhuse en mulighed.

Beskrivelse
Der er enkelte af de gamle fiskerhuse som ikke længere er i brug, og som muligvis vil kunne tages i brug til forskellige formål i sommerperioden.
Fiskerhusene bidrager med et miljø og en stemning på og ved Aarø Havn. Med udgangspunkt i denne stemning, kan der arbejdes med at få mere liv ind i enkelte bygninger, for på den måde at aktivere kvaliteterne i dette område og sprede livet på havnen lidt mere ud.
Det kunne eksempelvis være en is-butik, kaffebar eller et lokalhistorisk museum, der midlertidigt rykker ind på havnen i højsæsonen. Det kunne også være foreningsaktiviteter som en kajakklub eller SUP-klub, der bruger et fiskerhus som foreningshus og grejdepot, indtil der bliver plads i de fremtidige bygninger på havnen.
Sidst, men ikke mindst, kunne det også være her, der blev indrettet et eller flere midlertidige kunstnerværksteder, hvor 'gæstekunstere' kan bruge sommeren på at lave kunst på stedet. Dette vil bidrage til at stimulere det kunstneriske miljø på øen og skabe aktivitet på havnen, også på de mere grå og regnfulde dage.

De næste skridt
Der skal arbejdes videre med projektet i den strategisk fysiske udviklingsplan for Aarø. Her skal det undersøges hvilke huse, der både på kort og langt sigt vil være disponible til formålet.

Det skal også undersøges, om der er interessenter til fx. at etablere sig midlertidigt i et atelier, isbutik eller andet i disse huse i sommerperioden.

På den korte bane vil et enkelt fiskerhus kunne sættes i spil. På den lange bane er det et ønske at flere huse inddrages. Alternativt kan der arbejdes med etableringen af et eller flere nye huse, med samme karakter og udtryk.

Der kan til projekt ansøges om tilskudsmidler fra Ø-midlerne, som beboerforeningen kan stå for at ansøge om.

PROJEKTINFO

Effekt ift. visions-planens målsætninger

Øget bosætning og varieret demografi	● ○ ○
En styrket erhverv- og turismeudvikling	● ● ○
Et bæredygtigt ø-liv	○ ○ ○

Tidshorisont

2023 ● 2025 ● 2028 ○ 2032 ○

Økonomi

small ○ medium ● large ○

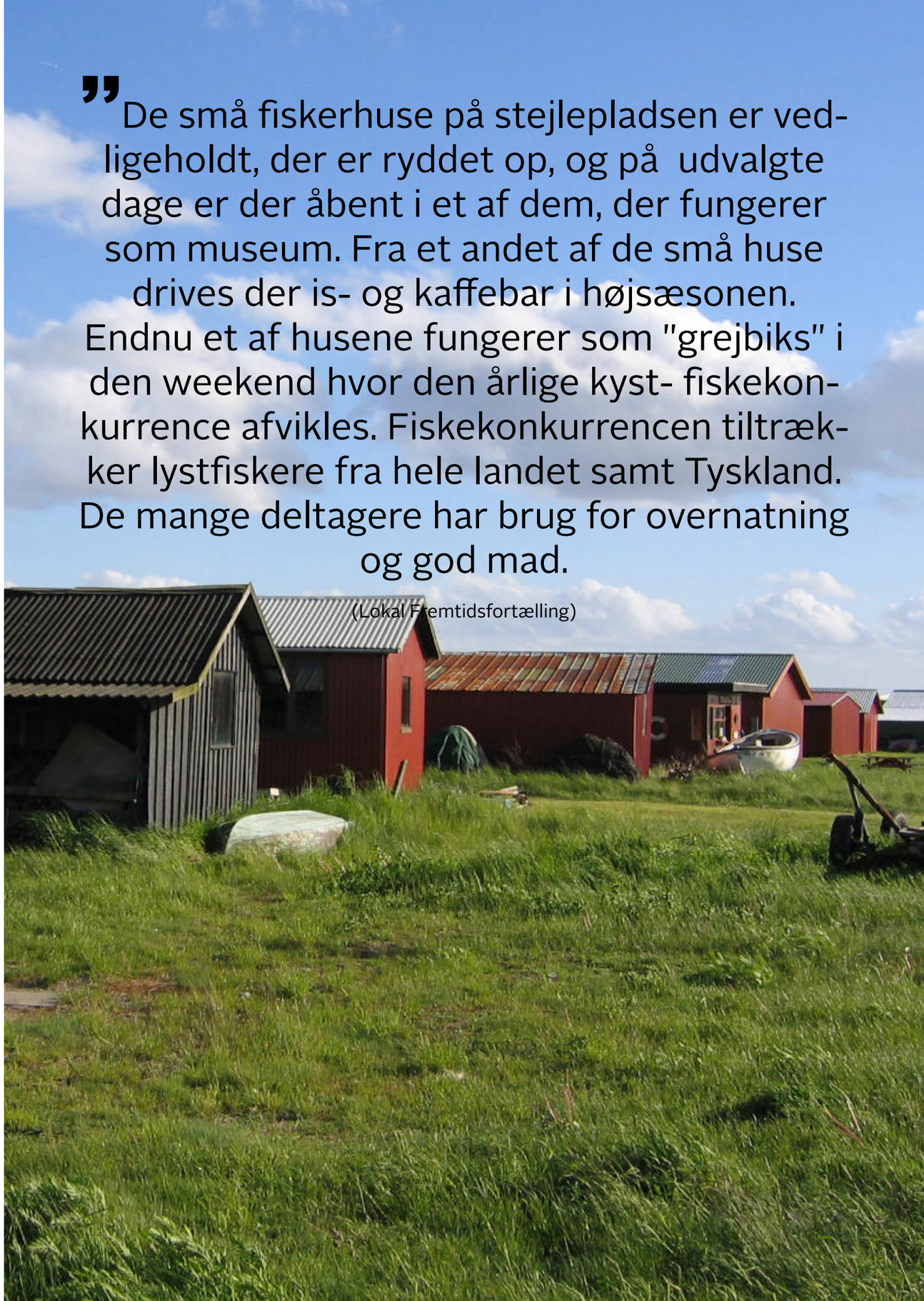

„De små fiskerhuse på stejlepladsen er vedligeholdt, der er ryddet op, og på udvalgte dage er der åbent i et af dem, der fungerer som museum. Fra et andet af de små huse drives der is- og kaffebar i højsæsonen. Endnu et af husene fungerer som "grejbiks" i den weekend hvor den årlige kyst- fiskekonkurrence afvikles. Fiskekonkurrencen tiltrækker lystfiskere fra hele landet samt Tyskland. De mange deltagere har brug for overnatning og god mad.

(Lokal Fremtidsfortælling)

20 Projekter

Bade-kajakbro

Formål
Med dette projekt er det formålet at skabe et rekreativt rum på havnen, hvor man kan slå sig ned og nyde udsigtigen samtidig med, at du kan både eller sejle ind med din kajak.

Beskrivelse
Havnegruppen foreslår at der på den gamle mole mod sydvest etableres en trappe med flydebro, som primært henvender sig til børn i forbindelse med lystbådehavnen, men som samtidig kan anvendes som anløbsbro for kajakker. Vandet på det sted er relativt lavt mellem 50 og 60 cm. ved daglige vandstand. Ved kraftigt lavvande er der ren sandbund.
På vej ned af molen forslåes det at anlægge en trappe, som, foruden at give adgang til badebro-en, kan anvendes til ophold. Her vil der være en skøn udsigt om aftenen mod nordvest, hvorfor den også kan kaldes solnedgangstrappen.

Trappen udføres som en platform, der støbes på molen, da broen ved kraftig vestenvind bliver kraftig påvirket af bølgerne. Fra platformen monteres en fast metaltrappe, som gør det muligt at komme ned i vandet.

De næste skridt
Projektet vil blive realiseret i regi af beboerforeningen, der kan søge penge til at få det realiseret i et samarbejde med Haderslev Kommune. Driften overgår efterfølgende til havnen.

PROJEKTINFO

Effekt ift. visions-planens målsætninger

Øget bosætning og varieret demografi	◉ ○ ○
En styrket erhverv- og turismeudvikling	◉ ◉ ○
Et bæredygtigt ø-liv	○ ○ ○

Tidshorisont

◉	◉	○	○
2023	2025	2028	2032

Økonomi

○	◉	○
small	medium	large

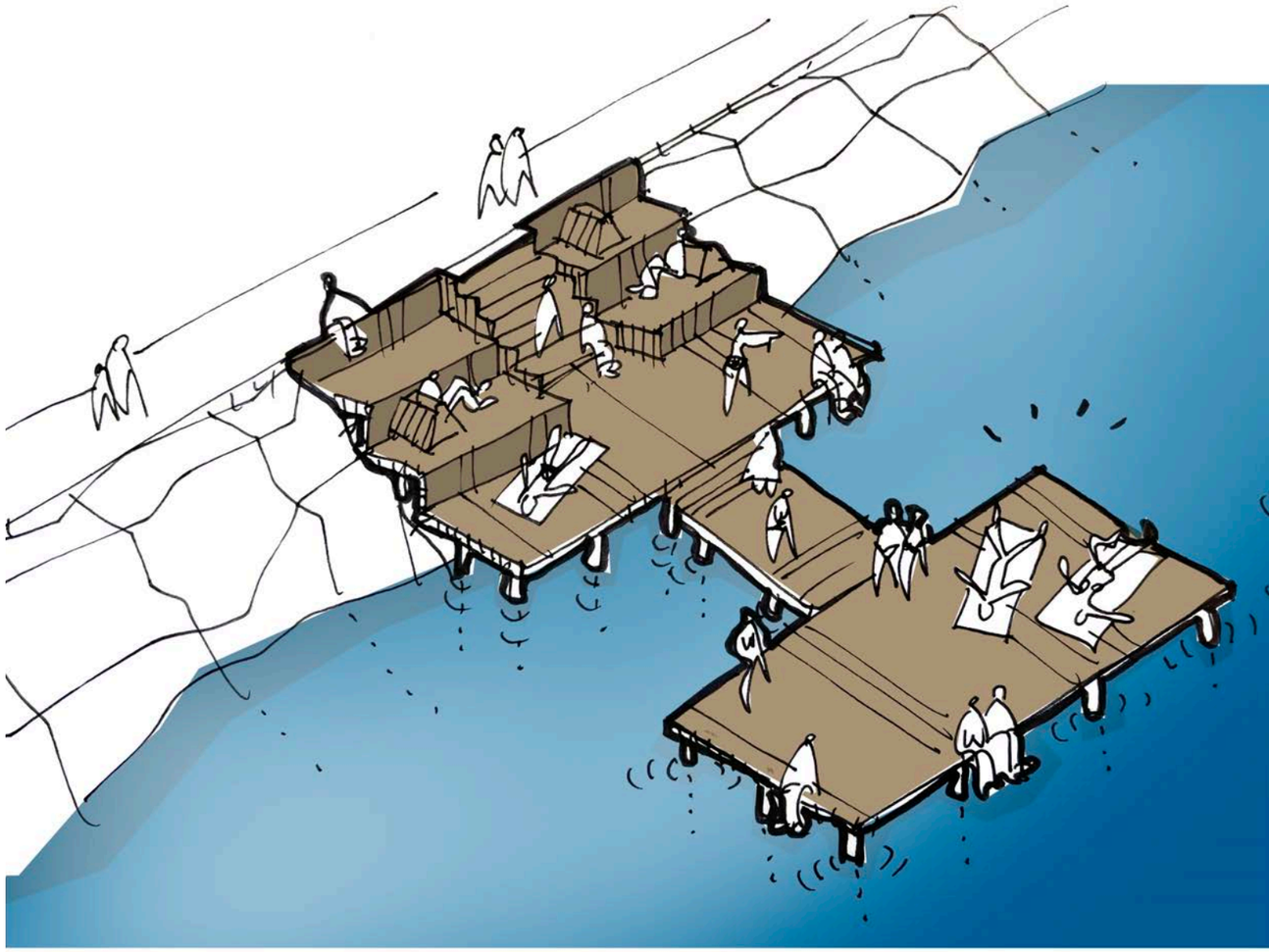

21 Projekter

Krabbebro

Formål
Med dette projekt er det formålet at skabe en børnevenligt plads på havnen, hvor børn og barnlige sjæle kan fange krabber og komme tæt på vandkanten.

Beskrivelse
Bunden af den eksisterende havn er så lavvandet, at det er svært at anvende den til både. Til gengæld er der stor aktivitet i vandkanten, hvor der fanges krabber i stor stil. Ligeledes er krabbevæddeløbsbanen meget populær.

Det forslåes derfor at anlægge en krabbebro, hvor børnene nemt kan fange krabber fra. Således kan pladsen ved det lave vand udnyttes, og projektet vil skabe et momentum af liv med en kort tidshorisont.

Det forslås at anlægge krabbebroen i det nordlige bassin, så den ikke vil ligge i vejen for et evt. nyt slæbested ved siden af det gamle. Ligeledes forslås det at flyttte krabbevæddeløbsbanen med.

De næste skridt
Projektet vil blive realiseret i regi af beboerforeningen, der kan søge midler til at få det realiseret i et samarbejde med Haderslev Kommune. Driften overgår efterfølgende til havnen.

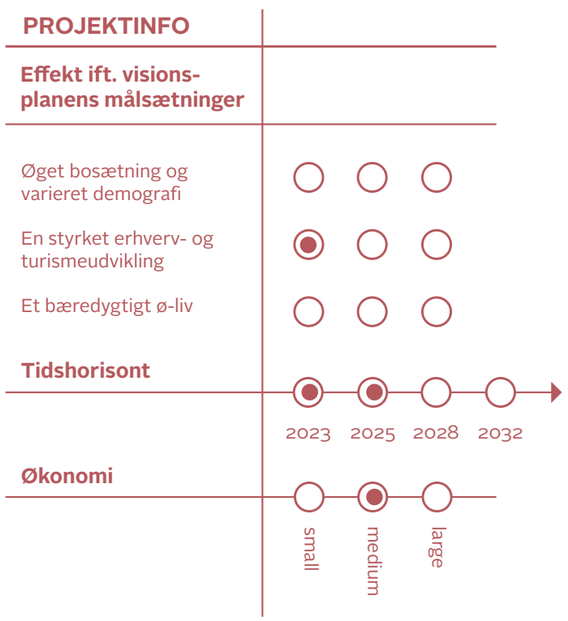

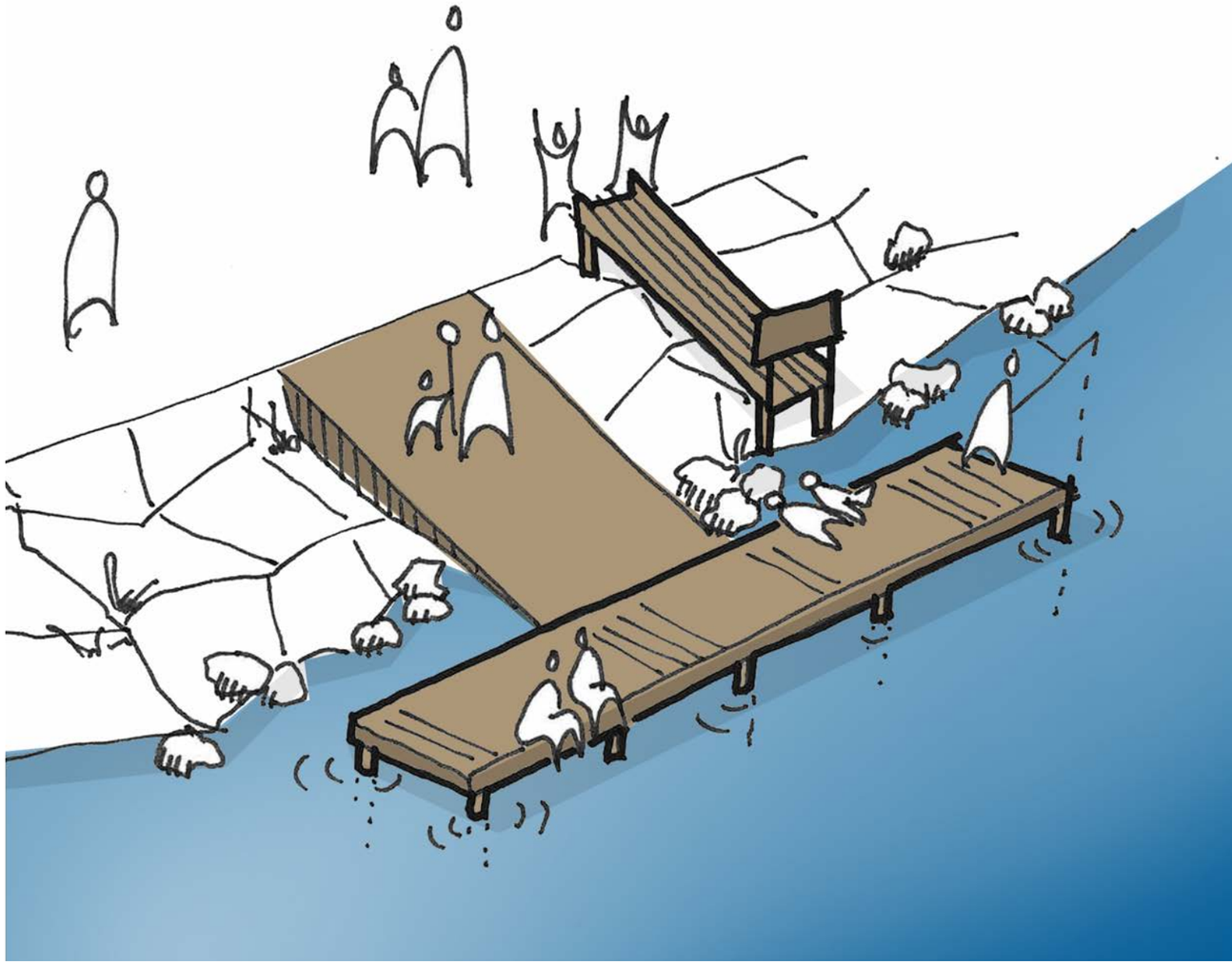

22 Projekter

Nyt slæbested på havnen

Formål
Det eksisterende slæbested er nedslidt, og det er derfor et ønske at der etableres et nyt slæbested på Aarø Havn

Beskrivelse
Med formålet om at skabe et fungerende slæbested, foreslås det etableret til venstre for færgelejet. Dette kan lade sig gøre ved at fjerne tre fag af det nuværende cykelskur, så der bliver direkte passage fra parkeringspladsen ned til slæbestedet.
Samtidig skal der ryddes op sådan at der fortsat er plads til det nødvendige antal cykler. Området skal ikke bruges til oplagring – det kan ske ved affaldspladsen!

De næste skridt
Projektet gennemføres i et samarbejde med Haderslev Kommune, og beboerforeningen kan søge de nødvendige økonomiske midler. Tilladelser m.v. via Kystdirektoratet må nødvendigvis ske i et samarbejde med Haderslev Kommune.
På sigt vil der blive arbejdet på at få mulighed for, på samme sted, at indrette en jollehavn ved at den gamle høfte fjerne og området uddybes.
Dette projekt er et eksempel på et projekt, som nemmere ville kunne gennemføres, hvis Aarø blive en fri-ø.

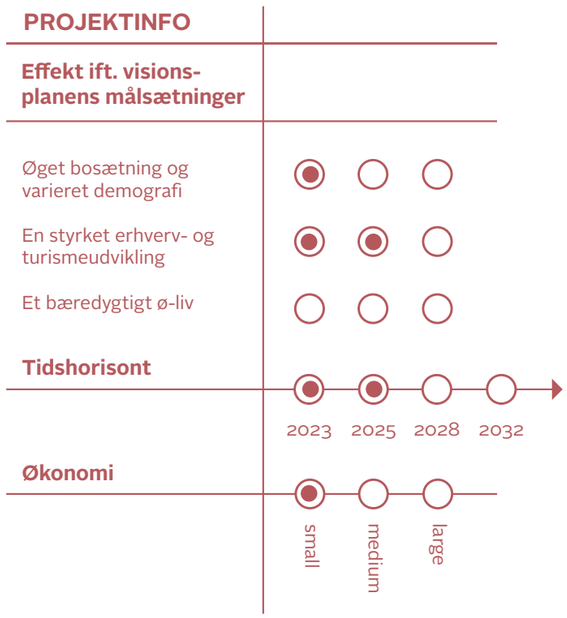

23 Projekter

Grillplads med bålhytte

Formål
Formålet med dette projekt er at få lavet et samlet løft af området med bålhytte og grillplads, med fokus på at gøre området mere velfungerende samt lettere at drifte.

Beskrivelse
Området med bålhytte og grillplads er et centralt knudepunkt for lystsejlerne på Aarø Havn. Det bliver dog flittigt brugt i højsæsonen, og trænger til en opgradering.

De næste skridt
På den korte bane vil der kunne søges midler til en gennemgribende renovering af grillpladsen omkring bålhytten, vil gøre den mere indbydende. Der skal arbejdes med en flisebelægning i bålhytten, så den vil være nemmere at drifte og vedligeholde. Grillpladsen skal indrettes med læhegne, som gør pladsen mere brugervenlig for lystsejlerne i stedet for de nuværende hybenrosebuske.
Den fremtidige vedligeholdelse vil fortsat ligge hos kommunen, men beboerforeningen kan søge midler til etableringen.

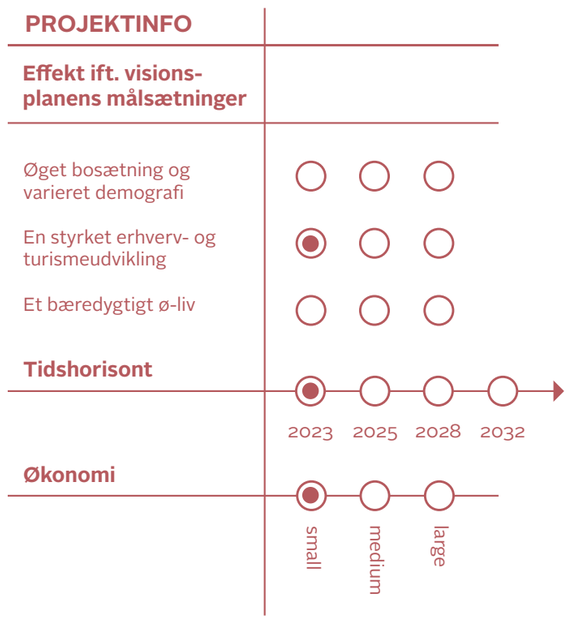

24 Projekter

SUP og kajak på havnen

Formål
Med udlejning / opbevaring af SUP, kajak eller andet udstyr til vandsport er formålet med dette projekt, at give flere besøgende og lokale mulighed for at opleve Aarø til vands.

Beskrivelse
Aarø Havn skal styrkes som et rekreativt mødested, både for de lokale og besøgende. Ved at give de lokale og besøgende mulighed for at låne/leje/opbevare udstyr på havnen, skabes der grobund for flere vandbårne aktiviteter på vandet og langs kysten på Aarø.

De næste skridt
Aarøs Perle har tilbudt at stå for udlejning, men i første omgang skal det undersøges, om det kan være muligt at gennemføre aktiviteten på havnen i forhold til de strømforhold, der til tider skal indregnes som en risikofaktor.
Alternativt må aktiviteten afvente at havneområdet bliver bedre indrettet til formålet.

På den lange bane kan der arbejdes med at bygge en kultur og et miljø op omkring vandsport på havnen, så nye foreninger kan blomstre op. Et første skridt i projektet kan derudover være at etablere en dialog med de nærliggende klubber i området med muligheden for at starte et samarbejde.

PROJEKTINFO			
Effekt ift. visions-planens målsætninger			
Øget bosætning og varieret demografi	●	○	○
En styrket erhverv- og turismeudvikling	●	●	○
Et bæredygtigt ø-liv	○	○	○
Tidshorisont	2023 ●	2025 ○	2028 ○	2032 ○
Økonomi	small ●	medium ○	large ○

Foto: Haderslev kommune

5

DE FØRSTE SKRIDT

For at visionsplanen kan vokse fra papir til konkrete projekter er det afgørende, at den igangsatte dialog på øen fortsættes. Derudover er det væsentligt at visionsplanen ses i et langsigtet og fleksibelt perspektiv, hvor realiseringen skal afpasses de til enhver tid gældende arbejder og interesser.

Foto: Haderslev kommune

De næste skridt

Realiseringen af visionsplanen for Aarø har både et kortsigtet og et langsigtet perspektiv, og projekterne skal realiseres i forskellige tempi.

Den fysisk strategiske udviklingsplan, der sættes i gang i efteråret 2022, er en anledning til at kvalificere og udvikle en række af de udpegede projekter, der er beskrevet i visionsplanen.

Det gælder blandt andet projekter, der knytter sig til en bæredygtig omstilling, klimasikring og arealanvendelse på øen, bl.a. med mulighederne for nye udstykninger og omdannelse af større arealer. Det er bl.a. oplagt at der med projektet omkring et nyt vådområde på Aarø arbejdes med en tilgængelighed og en formidling af landskabet, så det sikres at naturen både benyttes og beskyttes. Derudover er der i visionsplanen beskrevet en række 'Fyrtårnsprojekter', der vil bidrage med et markant fysisk aftryk på øen. Dette gælder bl.a. 'Havneforbindelsen' samt trafiksikring, pladsdannelse og en grøn klimasikring omkring Æ´Bøes. Projekter der skal bidrage til at binde by og havn bedre sammen og som også skal viderebearbejdes og konkretiseres i den fysisk strategiske udviklingsplan.

Sidst, men ikke mindst, vil der, med et specifikt fokus på potentialerne for turismeudvikling, være behov for mere data og analyse om de konkrete forhold på Aarø. Fx. antallet af overnatninger, nye markeder og målgruppeanalyse. Den strategisk fysiske udviklingsplan vil være en anledning til at indsamle denne viden samt konkretisere en række ideer og nye muligheder, der specifikt knytter sig til udviklingen af turismen på Aarø.

Forankring og organisering
Visionsplanen er forankret i beboerforeningen på Aarø. De har det overordnede overblik og holdes løbende orienteret om tiltag og aktiviteter i arbejdsgrupperne. For at sikre at arbejdet med projekterne har fremdrift, vil der årligt, i regi af beboerforeningen, blive gjort status på arbejdet med de udvalgte projekter i visionsplanen. Dette skal sikre at der er fremgang i projekterne, at udfordringer og nye tiltag drøftes bredt samt en koordinering på tværs af projekterne, fx. i forhold til fundraising.

Styregruppen, som har fulgt tilblivelsen af visionsplanen, kan derudover løbende blive inddraget efter behov i det videre arbejde.

Tidsplan
Enkelte projekter er allerede i gang med at blive realiseret af de nedsatte arbejdsgrupper, mens andre kræver yderligere projektmodning. Nogle projekter ligger inden for kommunens råderum, mens andre tiltag er afhængige af fonde eller private investorer og udviklere, der kan se et kommercielt perspektiv i projektet.

På modsatte side ses en oversigt og et bud på en tidsplan for realisering af de udvalgte projekter.

2023-2024 omfatter projekter, som det anbefales at realisere indenfor de første år efter at visionsplanen er færdig. De udvalgte projekter skal sikre momentum og synlig handling, og projekterne er primært forankret hos de lokale arbejdsgrupper.

2025-2027 omfatter projekter, som kræver samarbejde og ekstern finansiering, men som også kan realiseres indenfor de næste 5 år.

2028-2030 omfatter projekter, hvor finansiering og samarbejder på tværs af forskellige aktører skal være med til at løfte projekterne. Projekterne kræver et stort udviklings- og modningsarbejde samt dialog med bl.a. lodsejere og myndigheder.

2030-2032 omfatter projekter, hvor en længere tidshorisont kan accepteres. Der arbejdes løbende med udviklingen og realiseringen af disse.

Signaturforklaring:

K: **Kommunale investeringer**

F: **Fondsinvesteringer**

L: **Lokaldrevet initiativer**

P: **Private investeringer fra udviklere og virksomheder**

INDSATSER	2023-2024	2025-2027	2028-2030	2031-2032
Indfrastruktur og mobilitet				
Havneforbindelsen - Et bindeled mellem by og havn			L + K + F	
Æ' Bøes - klimasikring og byport i ét			L + K + F	
Pendlervenlig færge		L + K		
Elladestandere på Aarø		L + K		
Natur, landskab, kyster og landbrug				
Genetablering af vådområde + støttepunkter			L + K + F	
Færdsel på diget mellem grenpladsen og fugletårnet	L			
Formidling af naturen og øens historie		L + K + F		
Trampestier	L			
Nye borde- og bænkesæt	L			
Muldtoilet ved Sydstranden	L			
Bosætning og markedsføring				
Udstykning af nye grunde		L + K + P		
Almene boliger på Aarø		L + K + P		
Etablering af prøveboliger i Lions	L + F			
Fælles kontor- og mødefaciliteter på Aarøhus	L + F			
"Mit Aarø"	L			
Social markedsplads	L			
Erhverv og turisme				
Ny platform for overnatning		L		
Info-tavle ved færgen i Aarøsund	L + K + F			
Aktiviteter på Aarø Havn				
Liv i fiskehusene		L + K + F		
Bade-kajakbro		L + K + F		
Krabbebro		L + K + F		
Nyt slæbested på havnen		L + K + F		
Grillplads med bålhytte	L + F			
SUP og kajak på havnen	L + P			

Foto: Moses Hansen